

Van de redactie

Sluitingsdatum kopij voor het volgende nummer **1 december 2006**

Besturen	vanaf pagina
-----------------	---------------------

Gelukkig zit mijn hart..... In gesprek met zr Tarcies Wijngaard
Bestuurswisselingen

Vrede & Gerechtigheid	vanaf pagina
----------------------------------	---------------------

Nationale Vredesdag 9 september
Flyer vrijhandel voorbij
Oproep record-poging
Notitie Frits Florin

Varia / korte berichten	vanaf pagina
--------------------------------	---------------------

NVR
KNR-prijs
Margreet van Wijk
De Letterling

Projecten	vanaf pagina
------------------	---------------------

Stichting Geestelijke Verzorging Rijnmond (SGVR)

Bijeenkomsten	vanaf pagina
----------------------	---------------------

Kleine congregaties 7 september
Zinwebbeurs 9 september

Wetenschappelijke instituten	vanaf pagina
-------------------------------------	---------------------

Liturgisch Instituut

Boeken & brochures	vanaf pagina
-------------------------------	---------------------

Recent verschenen publicaties

KNR Commissies	vanaf
-----------------------	--------------

Nieuwe ontwikkelingen bij de Commissie Vrouwencontacten

Religieus leven	vanaf
------------------------	--------------

Salesianum
Ons huis
Open denkdag Salesianen van Don Bosco
Column Peter Nissen

Agenda	
---------------	--

Open dagen

Van de redactie

Sluitingsdatum kopij voor het volgende nummer **1 december 2006**

Besturen

vanaf pagina

Gelukkig zit mijn hart..... In gesprek met zr Tarcies Wijngaard

Mijn hart zit gelukkig aan de linkerkant

In gesprek met Zr Tarcies Wijngaard

Zr Tarcies Wijngaard (Rotterdam, 1940) was tot aan de opheffing van de SNVR¹, voorzitter van dit samenwerkingsverband van de actieve vrouwelijke religieuzen. En zij was veertien jaar overste van haar instituut, de Zusters Augustinessen van Heemstede. Maar bij het vorige kapittel in 2002 stelde ze zich niet herkiesbaar. Haar vrijgekomen tijd werd echter weldra ingevuld met andere activiteiten. Zij werd voorzitter van de Stichting Religieuzen tegen Vrouwenhandel, lid van het bestuur van Hulp en Recht en ze trad toe tot de KNR-commissies KOS en Communicatie, totdat zij gekozen werd in het Bestuur KNR. Kortom: er was voor haar volop werk aan de winkel.

Loslaten

Wat op haar weg komt pakt ze aan en wel met liefde en toewijding. Ze is nog nooit een dag met tegenzin naar haar werk gegaan. Ze realiseert zich dat deze levensinstelling geen eigen verdienste is, maar een eigenschap waarmee ze gezegend is. Haar mentale veerkracht, haar positivisme en haar strijdbaarheid dankt ze aan hetgeen haar ouders haar hebben voorgeleefd. Ze spreekt met veel waardering en liefde over hen en over de vraag naar haar kostbaarste bezit hoeft ze dan ook niet lang na te denken. Ze is het meest gehecht aan het missaal van haar vader, dat hij in 1940 kreeg toen hij zich liet dopen. Zr Tarcies: *Mijn vader was een bekeerling. Hij kreeg verkering en trouwde – tegen de zin van haar familie – met mijn moeder. Hij hoopte vurig dat hij tot geloof zou komen en dat is uiteindelijk ook gebeurd. Hij was een heel bijzondere en fijne man. Zijn bekering heeft nog twee jaar op zich laten wachten. Het missaal is helemaal stukgelezen. Hij heeft er zelf een nieuw foedraal omheen genaaid. In dat missaal kon ik me als kind helemaal verliezen. Er zitten allemaal gedachtenisprentjes in, onder andere van mensen die ik gekend heb en achterin staat een bloemlezing met prachtige gedichten.*

In een eerder interview – van zeven jaar geleden - sprak ze haar voornemen uit om zich te bekwamen in de kunst van het loslaten. Het thema hield haar toen al bezig, omdat ze enkele medezusters naar een verpleeghuis had begeleid. Zr Tarcies: *Ik maakte toen van zeer nabij mee wat een enorme geestelijke worsteling het noodzakelijke loslaten voor iemand betekent. Ik zou daar zo graag tijdig mee beginnen, zodat ik er straks, als het moet, ook toe in staat ben. (-) Er is die bekende zegswijze: Oud worden is een gunst, oud zijn is een kunst. We zullen als gemeenschap onze verantwoordelijkheden en onze zeggenschap los moeten kunnen laten. Wat een uitdaging!*

Toen haar termijn als algemeen overste voltooid was kostte het haar geen moeite om afstand te doen van haar invloed en zeggenschap. Wel heeft ze de laatste jaren fysiek het nodige in moeten leveren. In zo'n situatie beland je razendsnel in een medisch circuit; het 'managen' daarvan kost alleen al veel energie. Tegelijkertijd voltrekt zich een mentaal groei-proces, waarin je leert wat écht waardevol is en waarin je geleidelijk nieuwe wegen ontdekt. Zr

¹ Per 1 januari 2004

Tarcies kan haar lichamelijke beperkingen heel goed relativeren. Als kind had ze TBC en daarvoor heeft ze twee jaar gekuurd. Vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw heeft ze jarenlang in een kindertehuis in Halfweg gewerkt en vervolgens kwam ze in de reguliere verpleging terecht, in de Mariastichting te Haarlem. Ook daar heeft ze met veel plezier gewerkt, totdat ze na dertien jaar in het bestuur werd gekozen. Haar laatste jaren in het ziekenhuis vergden echter heel veel van haar. Ze kreeg regelmatig koortsaanvallen en longontstekingen en zag zich daardoor genoodzaakt om toestemming te vragen om tijdelijk parttime te gaan werken. De bedrijfsarts verklaarde haar echter fulltime ziek. Uiteindelijk werd in juni 1985 een van haar longen verwijderd. Pas na de operatie merkte ze hoe ziek ze geweest was. Ze kreeg veel meer lucht en energie.

Vallen en nog meer loslaten

Na een aantal jaren van relatieve rust op het gezondheidsfront kwam zuster Tarcies in 2001 - vlak voor het einde van haar termijn als overste - ongelukkig ten val. Ze maakte een flinke smak, hetgeen een hevige pijn in de schouder veroorzaakte. In eerste instantie had ze vooral last van die schouder, maar later bleek dat haar netvlies gescheurd was en steeds verder losliet. Er werden verschillende pogingen ondernomen om het netvlies te repareren, maar deze mochten helaas niet baten. Het oog met het gehavende netvlies ging verschrompelen en dat was dermate pijnlijk dat zuster Tarcies er naar verlangde dat het oog verwijderd zou worden. Dat gebeurde in april 2002. Zr Tarcies: *Ik was zo blij met mijn kunstoog. Het was echt een opluchting om van de pijn verlost te zijn en ik vond het ook bijzonder dat de specialist bij de controle ruiterlijk erkende dat oogartsen beter naar patiënten dienen te luisteren, omdat zij zo sterk gefixeerd zijn op het redden en genezen dat ze daarbij soms bepaalde grenzen overschrijden.* Met het oog dat intact bleef ziet ze nog 90%. Ze kan normaal autorijden, maar moet wel bewust lopen, omdat het lastig is om afstanden goed in te schatten.

Vrij snel kwam er een nieuw onheil op het pad van zuster Tarcies, want vorig jaar kreeg ze plotsklaps pijn in alle gewrichten. Spierreuma luidde de diagnose. Door het slikken van grote hoeveelheden Prednison verminderde de kwaal geleidelijk en momenteel gebruikt ze geen medicijnen meer. Voordat het genezingsproces voltooid was diende zich echter al weer een nieuwe kwaal aan. Dit voorjaar bleek namelijk ineens dat haar gehoor was aangetast. Na medisch onderzoek luidt de diagnose: *sudden deafness* (dus: plotselinge doofheid) van blijvende aard van het rechteroor. Ze heeft sindsdien haar houding aangepast en wendt zich bij gesprekken altijd naar de ander toe met haar goede oor. Ze vindt het spijtig dat ze haar lievelingsfuga's van Bach niet meer kan beluisteren. De hoge tonen klinken heel snerpnd en dat is afgrijselijk. Maar zuster Tarcies is wel de laatste die zich zal beklagen over haar lot. Zr Tarcies: *Ik realiseer me heel goed dat er zoveel mensen zijn met dezelfde handicaps als ik, soms al vanaf de geboorte. Ik ben 66 jaar en ik ben in elk geval stereo geboren; ik kan wel aanvaarden dat ik straks mono ga naar waar ik vandaan kom.* Ze moest afstand doen van haar long, oog en oor; alledrie aan de rechterkant van haar lichaam. En met grote tevredenheid realiseert ze zich: *Mijn hart zit gelukkig aan de linkerkant.*

Veel mensen bewonderen zr Tarcies vanwege haar houding ten opzichte van haar aandoeningen. Zelf vindt zij hierin echter geen aanleiding om zich op de borst te kloppen. Ze benadrukt wel dat het wezenlijk aanvaarden van haar beperkingen geen kwestie is van het bagatelliseren ervan. Het is nu eenmaal haar aard om eerder stil te staan bij wat haar gegeven en gegund wordt dan bij wat ze niet (meer) kan. Haar handicaps belemmeren haar niet in haar functioneren. Zr Tarcies: *Zo zoetjes aan raak je er aan gewend. Ik stel me eigenlijk nooit de vraag waarom God dit mij heeft aangedaan. In mijn beleving staat Hij niet in verband met natuurrampen, de pijn of het leed in de wereld. Als ik straks voor de hemelpoort sta wil ik wel*

*graag dat Hij me tegemoet komt om het een en ander uit te leggen. Ze is vooral benieuwd naar wat Hij haar te zeggen heeft over haar psychische ziekte. Want haar fysieke handicaps zijn weliswaar lastig, maar zoveel draaglijker dan de langdurige depressie die haar rond haar 23^e levensjaar in de greep kreeg. Ze is er gelukkig overheen gekomen en stelt heel beslist dat ze hartgrondig hoopt nooit meer iets dergelijks mee te hoeven maken. Zr Tarcies: *Je bestaat, maar daar is ook alles mee gezegd, want je leeft niet. Je ziet het zonlicht wel, maar je voelt de warmte niet. Het is alsof je onder een stolp leeft en er is sprake van een grenzeloze eenzaamheid, omdat niemand werkelijk kan navoelen wat jij ervaart. Ik ben ontzettend dankbaar dat ik eruit gekomen ben. Dan is het niet zo moeilijk om speelse gedachten te koesteren over mijn huidige 'kwaaltjes'. Het doet me bijvoorbeeld plezier te fantaseren dat Hij zozeer naar mij verlangt, dat hij alvast enkele organen heeft (terug)genomen, als een soort voorproefje van wat er komen gaat.**

Liefhebberijen

Dat ze wéét heeft van ziek-zijn en graag met God communiceert zijn nog maar enkele facetten van de veelzijdige vrouw die zuster Tarcies is. In vogelvlucht nu nog enkele andere eigenaardigheden. Met name in de vroege ochtenduren maakt ze graag ruimte om intensief te corresponderen. Ze schrijft aan haar medezusters in Indonesië, aan haar zus in Zuid-Afrika, die ze binnenkort gaat bezoeken en aan de zesjarige kleinzoon van haar jongste zus. Ze is ook een hartstochtelijk lezeres van zeer uiteenlopende lectuur. De boeken die haar raken leest ze meerdere malen. Dat geldt bijvoorbeeld voor *De tuin van de samoerai* van Gail Tsukiyama of de beschrijving van het leven van de profeet Jeremia - getiteld *Hoort naar mijne stem* - van de joodse schrijver Franz Werfel. En pater Tarsicius van Bavel heeft veel voor haar betekend, doordat hij Augustinus dichterbij heeft gebracht. Ze is ook dol op poëzie, onder andere van de dichter / dominee/ schrijver Willem Barnard. Zoals deze gevarieerde opsomming al duidelijk maakt: een roeping tot Neerlandica had ook best gekund.

Haar favoriete vakantieplek is Schiermonnikoog. Daar aan het strand heeft ze veel voetstappen liggen en ze vond er veel fraaie exemplaren voor haar uitgebreide schelpenverzameling. Zodra ze op de boot zit naar het eiland kan ze alles achter zich laten, ze kan zich leeg maken bijvoorbeeld voor schelp. Eigenlijk is van communiceren enorme verschei-
- qua vorm, kleur
nooit op uitgekeken.

Ze heeft veel groeiende De toenemende rijk, zwart, wit en daar tussenin, al-
- nenen, christenen en die tegenstellingen

en zich open stellen, de schoonheid van een dat ook weer een vorm met God. Er is een denheid aan schelpen en grootte – je raakt er

moeite met de aldoor tweedeling in ons land. kloof tussen arm en alle kleurschakeringen lochtonen en autochto-
- moslims. Door steeds te accentueren haal je

het slechtste in mensen naar boven. De sympathie van zuster Tarcies gaat dan ook uit naar mensen die tegen die dominante stroom in roeien. En zij waardeert een politicus als André Rouvoet, omdat hij integer is, in zijn geloof staat, eerlijk en vertrouwenwekkend is. Ook buitengewoon inspirerend vindt zij iemand als Nelson Mandela, die nooit verbitterd is geraakt en mensen ertoe heeft aangespoord zich met elkaar te verzoenen, niet door alles met de

mantel der liefde toe te dekken, maar door alles uit te praten. Hij heeft laten zien hoe je vanuit de donkerste plek licht kunt doorgeven.

Wie ook beschikken over een aangeboren vermogen tot het doorgeven van licht dat zijn de 'zonnekinderen'. Zo noemt zuster Tarcies mensen met een verstandelijke beperking. En met veel plezier haalt zij een herinnering op aan een ontmoeting met zo'n zonnekind. Het was jaren geleden en in een bus, die mudjevol was, sprak een meisje haar aan: "*U zit op mijn plaats*". De andere passagiers in de bus meenden zich ermee te moeten bemoeien: "*Wat denkt zij wel! U moet gewoon blijven zitten hoor.*" Maar ze stond haar plaats af aan het meisje, dat rustig ging zitten en zuster Tarcies troostte met de woorden: "*Trekt u er zich maar niks van aan hoor mevrouw.*"

WvdV

Bestuurswisselingen

Zusters van het H. Hart

Het algemeen kapittel van de Zusters van het Heilig Hart te Rosmalen heeft de volgende zusters gekozen voor de komende vier jaar:

Zr. M. Adriana Komen, algemeen overste

Zr. Ignatia Groen, plaatsvervangend algemeen overste

Zr. Consolatrix van Hoof, lid, en algemeen econome

Orde der Augustijnen

Tijdens het kapittel dat van 14 tot en met 18 mei werd gehouden, is voor de periode 2006-2010 een nieuw bestuur gekozen:

Paul Clement, prior provinciaal

Louis Mulder, lid

Gerard van Hoof, lid

Joop Smit, lid

Martijn Schrama, lid

Nico Beumer, lid

Edward Clarenbeek, lid en econoom

Paters Maristen

Als opvolger van pater Ad Blommerde is pater Ton Verbraeken gekozen tot nieuwe provinciaal overste. Overige bestuursleden:

Jan ter Braak, lid

Joop Reurs, lid

Peter Westerman, lid

Broeders van Liefde

Het Algemeen Kapittel van de Broeders van Liefde, bijeen in Rome van 15 mei t/m 7 juni 2006, heeft een nieuw Algemeen Bestuur gekozen.

Algemeen Overste: Br. René Stockman

Vicaris-Generaal: Br. Adrian Hartotanojo (Indonesië)

1ste assistent: Br. Jean Mbeshi (Congo)

2de assistent: Br. Joel Ponsaran (Filippijnen)

3de assistent: Br. Aimé Peirsman (België).

Zusters Franciscanessen SFIC

Op 30 mei heeft het Provinciaal Kapittel van de zusters een nieuw bestuur gekozen.

Zuster Jacobia van Ham, Provinciale Overste

Zuster Benitia van Hoek, 1e raadslid en plv. Provinciaal Overste

Zuster Materna Verstegen, 2e raadslid

Zuster Huberta van Well 3e raadslid

Congregatie der Missie (Lazaristen)

De confraters van de Lazaristen hebben een nieuw bestuur gekozen.

Harre Jaspers, provinciaal

Leo Mouës, raadslid

Giel Peeters, raadslid

Tjeu van Knippenberg, raadslid

Vic Groetelaars, raadslid

Op 17 juni heeft het kapittel onder voorzitterschap van bisschop Muskens gekozen tot bestuur van de congregatie:

Zr. Will van Hooijdonk, algemeen overste

Zr. Clarita Wetzelder, plv. algemeen overste

Zr. Cira Lourens

Zr. Esther Schulingkamp

Zr. Francinette Uijtdehaag

Zusters van de Goede Herder

Het generaal bestuur heeft Zuster Alphonsa Donders benoemd tot overste van klooster Euphrasia.

Op haar beurt heeft zuster Alphonsa Donders twee raadszusters benoemd:

Zuster Aleide Zuurbier

Zuster Mirjam Rombouts

Nieuw Generaal Bestuur FIC

Tijdens het Generaal Kapittel in Wahlwiller hebben de Broeders van de Onbevleete Ontvangenis der H. Maagd Maria (f.i.c.) op 17 augustus een nieuw Generaal Bestuur gekozen.

- Generaal Overste: Bro. Martinus Tukir Handoko

- Eerste Raadslid: Bro. Methodius Kuusoru

- Tweede Raadslid Bro. Lo Koeleman

- Derde Raadslid Bro. Cosmas Kanmwaa

- Vierde Raadslid Bro. Guido Sukarman

Om praktische redenen heeft het Generaal Kapittel besloten dat er een overgangperiode zal zijn tussen nu en het tijdstip waarop het nieuwe Generaal Bestuur officieel in functie zal treden. De lengte van deze periode dient nog bepaald te worden.

Internet: www.brothers-fic.org

Nieuw bestuur Vereniging van Catechisten

Vereniging van Catechisten

Op 31 augustus 2006 heeft de Vereniging van Catechisten haar nieuwe bestuur gepresenteerd. Het is opmerkelijk dat de bestuursleden geen lid zijn van de Vereniging.

Gezien de vergrijzing van deze vereniging heeft het kapittel de constituties van de vereniging zodanig gewijzigd dat het bestuur van de Vereniging zal worden uitgeoefend door personen die geen lid zijn van de Vereniging. Minstens één lid dient vrouw te zijn. De bestuursleden worden benoemd door de bisschop op voordracht van het bestuur. Bisschop Muskens bekrachtigde deze ingrijpende wijziging op 10 augustus 2006. Het nieuwe bestuur is op 1 september 2006 met zijn taak begonnen. De bisschop benoemde Mevrouw G.M.L.J. Beugelsdijk-Michielsen, dhr. P.J.M. Boomaars, mevrouw G.J.B.M. van Geffen, dhr. A.W.P.A. Slaats en zuster C.B.I.M. van der Vliet tot bestuurslid.

Zusters van Onze Lieve Vrouw (Amersfoort)

Het kapittel heeft een nieuw algemeen bestuur gekozen:

Zuster Felisita Sri Budiarti, voorzitter
Zuster Dionysia Widyastuti, vice-voorzitter
Zuster Beatrix Woertman, 1e assistent
Zuster Theodora Suwarni, 2e assistent

Vrede & Gerechtigheid

Nationale Vredesdag

Op zaterdag 9 september kwamen ruim 300 religieuzen naar Den Bosch om de Nationale Vredesdag te vieren, die was voorbereid door de Commissie Vredesvraagstukken van de KNR.

Het thema van de dag was: "Een andere wereld is mogelijk: Hier wordt een stad gebouwd." Voor de inleiding was prof. dr. Lieve Troch gevraagd, die onder andere doceert aan de universiteit van Sao Paulo, een grote wereldstad in Brazilië.

Prof. Troch schetst in het eerste gedeelte van haar inleiding de groeiende bevolkingstoename in de steden en de gevolgen daarvan. Amsterdam is met haar 735.000 inwoners een kleine stad, in vergelijking met de grote wereldsteden. Er zijn ruim 300 steden met meer dan 2 miljoen inwoners. Tokio is met 35,5 miljoen inwoners de grootste en duurste stad van de wereld. In Brazilië leeft 77 % van de bevolking in de grote miljoenensteden. "Maar deze urbanisatie eist haar tol.", zegt prof. Troch. Het verschil tussen rijke en arme bewoners wordt steeds groter. Rijken leven in afgeschermdes enclaves, hebben hun eigen scholen, sportvelden en helikopters voor vervoer. De armen 'wonen' in slums of favella's, en leven van het afval van de rijken. Het geweld neemt steeds meer toe en er is veel werkloosheid. Vooral de vrouwen hebben het zwaar in deze metropolen; zij worden onzichtbaar gemaakt. Vaak zijn het goedkope arbeidskrachten, te werk gesteld in illegale naaiateliers. Ook werken ze 's nachts om kantoren schoon te maken.

Lieve Troch vergelijkt de steden van nu met de steden uit de bijbel en ze constateert dat in de bijbel gesproken wordt over de stad als plaats van verderf en als plaats waar het goed is om te wonen. Ze noemt daarbij als voorbeelden de steden Babylon, Sodoma en Gomorra, die symbool staan voor het kwaad en Jeruzalem: symbool voor de stad van vrede. Een vreedevolle plaats, waarin ieder meebeslist over eigen welzijn en het welzijn van allen. Een plek waar God met de mensen woont.

De belangrijkste vraag is echter in Lieve's verhaal hoe wij andere steden kunnen bouwen. Steden waar het voor iedereen goed is om te wonen.

Ze wijst op het 'World Social Forum', dat in 2001 voor het eerst bijeenkwam en dat in 2005 in Porto Alegre meer dan 100.000 mensen mobiliseerde. Het motto van het WSF is: 'Een andere wereld is mogelijk.' Groepen uit de hele wereld zijn daar aanwezig. Hoopvol is dat er veel jong publiek op af komt, die een baan hebben en die zich zorgen maken over de economische, politieke en sociale ontwikkelingen in de wereld. Ze spreken een taal van hoop. Ook religie heeft er een plaats. Religie is in wezen verbinden dat wat gebroken is. Ook het Nederlands Sociaal Forum, dat elkaar jaar gehouden wordt is niet vies van spiritualiteit. Lieve wijst op enkele opvallende zaken, knipperlichten noemt ze die: Er wordt geroepen om niet toe te laten dat religie gebruikt wordt om oorlog te proclameren en ook dat we moeten stoppen met fundamentalisme in het daglicht te plaatsen. Verzet en oppositie voeren horen bij het creëren van nieuwe levensvormen. Tenslotte spoort Lieve Troch de aanwezige zusters en broeders aan, om te zijn als mieren en spinnen, die nooit ophouden met werken. Mieren maken gaatjes en boren tunnels en zo ondermijnen ze bouwwerken. Spinnen houden niet op met netten te weven, ook al worden de netten steeds weer afgebroken. Ze merkt op dat religieuzen gebruik kunnen maken van contacten, die ze via hun congregaties of ordes op internationaal vlak al hebben. Na deze boeiende inleiding die afgewisseld wordt met gesprek en zang, krijgen de aanwezigen in de namiddag gelegenheid om vragen te stellen en met elkaar in gesprek te gaan. Het is een betrokken en levendig gesprek. Op het eind zingen en bidden we om te mogen blijven dromen en dat ons hart herschape mag worden om elkaar te behoeden en te doen leven. Vooral om hoopvolle tekenen te blijven zien en te ondersteunen en om zelf een teken van vrede te zijn.

Dinie van 't Erve

FLYER VRIJHANDEL VOORBIJ.....FLYER VRIJHANDEL VOORBIJ!!

Vanaf het ontstaan van het AFRICA-EUROPE FAITH AND JUSTICE NETWORK (AEFJN) in 1988 heeft het zijn aandacht in het bijzonder gericht op de problemen van de kleine familiebedrijven van boeren in Afrika. Ruim 70% van de bevolking van Afrika verdient haar bestaan in de landbouw. Door de liberalisering van de handel, die door rijke landen en hun multinationale landbouw en voedingsbedrijven gepromoot is, en door de concurrentie, die dit met zich meebracht, zijn vele Afrikaanse boeren van hun eigen markten verdreven en tot groter armoede vervallen.

De boerenorganisaties en andere maatschappelijke organisaties in Afrika laten hun stem steeds luider horen zowel bij hun eigen regeringen als bij de Europese Unie tegen deze ongebreidelde vrijhandel. Zij hebben ons opgeroepen hen daarbij te ondersteunen.

Want ondanks alle beloften die in Doha gedaan zijn voor een ontwikkelingsronde ten gunste van de ontwikkelingslanden, blijven de rijke landen hun eigen belangen nastreven bij onderhandelingen op handelsgebied. De Europese Unie (EU), een van de sterkste handelsbolwerken ter wereld, doet daar stevig aan mee. Zij onderhandelt sinds 2000 met 77 van de armste landen van de wereld in Afrika, in het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (de ACS-landen) over zogenaamde "Economische Partnerschap Overeenkomsten" (EPA's). In allerlei mooie verklaringen beklemtoont de EU dat deze EPA's gericht zijn op de ontwikkeling van de arme landen en dat zij met hen als gelijke partners onderhandelt. In de praktijk doet de EU er alles aan voor zichzelf nieuwe markten te openen door vrijhandel op alle gebied af te dwingen. Zij heeft in feite alleen oog voor haar eigen economische belangen en bepaalt de agenda van de onderhandelingen. Het is dan ook de Europese Commissaris van

Economische Zaken die de onderhandelingen leidt, en niet zijn collega van Ontwikkelingssamenwerking.

Als AFRIKA-EUROPA NETWERK, het Nederlandse Netwerk van het internationale AEFJN, willen wij samen met andere Nederlandse organisaties de stem van de Afrikaanse boeren en maatschappelijke organisaties versterken bij de Nederlandse en Europese politici. Daarom is een gezamenlijk campagne gelanceerd “ VRIJHANDEL VOORBIJ ”, waarvan de flyer hier bijgevoegd is. Behalve op de website www.vrijhandelvoorbij.nl zal ook op onze eigen website www.afrikaeuropanetwerk.nl regelmatig nieuws staan over deze campagne. Wilt u meer weten, wilt u actief worden, houdt dan deze websites in de gaten.

Bij voorbaat dank voor uw aandacht,
Cor van den Brand, M.Afr.
Afrika-Europa Netwerk.
Den Bosch 25 september 2006.

AFRIKA - EUROPA NETWERK (AEN), Orthenseweg 43, 5212 EA 's-Hertogenbosch
Tel. (+31) 073 – 613 91 16 / Fax (+31) 073 -- 614 44 55 / E-mail aen@planet.nl
www.afrikaeuropanetwerk.nl

Sta op tegen armoede!

Doe mee: Sta op tegen de armoede op 15 of 16 oktober!!!

De witte Band is terug! “Maak het waar! Armoede de wereld uit!”. In 2005 hebben miljoenen mensen wereldwijd een wit armbandje gedragen om ervan te getuigen dat zij de armoede de wereld uit wilden helpen. Omdat het om mensen gaat.

Het wereldwijde Platform “Global Call to Action Against Poverty”, dat ons in 2005 samen met 36 miljoen mensen inspireerde tot deze actie tegen de armoede, roept ons opnieuw op tot een wereldwijde actie aan de vooravond van 17 oktober, de Internationale dag voor de Uitroeiing van de Armoede. Omdat het om mensen gaat.

U kunt uw wit bandje weer tevoorschijn halen en opnieuw samen met miljoenen mensen wereldwijd opstaan tegen de armoede en oproepen tot eerlijke handel tussen rijke en arme landen, tot schuldenwijtschelding voor de arme landen en tot meer en betere hulp voor deze landen. Omdat het om mensen gaat.

Het Platform Millenniumdoelen Nederland, waarbij het AFRIKA-EUROPA NETWERK en de KNR aangesloten zijn, ondersteunt deze actie die als motto heeft “Sta op tegen de armoede”.

Deze 40 organisaties roepen mensen op om tussen 12.00 uur op zondag 15 oktober en 12.00 uur op maandag 16 oktober een ogenblik samen te komen, en staande samen naar een verklaring te luisteren over de actie tegen de armoede. Dit keer geen handtekening of brief, maar getuigen met je lichaam: gaan staan.

Wereldwijd zullen mensen hetzelfde doen: ze zullen gaan staan tegen de armoede. En al deze aantallen mensen zullen samengeteld worden, om in het Guinness Book of Records vast te leggen als een record aantal mensen dat in de wijde wereld binnen hetzelfde tijdsbestek opstaat tegen de armoede. Zo willen we aan onze regeerders en politici duidelijk maken dat

het ons menens is: dat armoede de wereld uit moet, dat er daden moeten worden gesteld. Omdat het om mensen gaat!!

Hoe kunt u hier aan meedoen?

- 1) U kunt samenkomen op elke willekeurige plek, op school, op het werk, in de kerk, op een plein, in een café, in een sportclub en gewoon bij u thuis tussen 12 uur op 15 en 12 uur op 16 oktober.
- 2) U kunt dit vooraf aanmelden door een mailtje naar info@maakhetwaar.nl : uw naam, organisatie, communititeit, groep, familie, parochie, gemeente en de plaats en het verwachte aantal deelnemers.
- 3) Iemand van u kan een korte uitleg geven over het eerste millenniumdoel : de armoede in de wereld halveren voor 2015. Dit is door de 189 lidstaten van de Verenigde Naties in 2000 plechtig beloofd. Ook onze premier J.P.Balkenende heeft het ondertekend in ons aller naam. Ook de nieuwe regering willen we eraan houden, dat zij zich ervoor in gaat zetten.
- 4) We tellen af van 10 tot 1 en gaan dan allen staan en luisteren naar een korte verklaring, die wereldwijd dezelfde is, om aan te geven waarom we gaan staan. Wie niet kan staan, steekt haar of zijn hand omhoog en telt evengoed mee.
- 5) We tellen het aantal deelnemers en iemand geeft dit aantal door aan info@maakhetwaar.nl, samen met eventuele foto's.

Bij voorbaat dank voor uw deelname namens het Afrika-Europa Netwerk en alle andere organisaties. Cor van den Brand.

Er zijn speciaal voor deze gelegenheid suggesties gedaan voor gebed. Deze suggesties worden in de loop van de week op de KNR-site geplaatst, maar u kunt ook vragen om toezending.

Asielzoekers en ongedocumenteerden

1. Europa

De regelmatig gepubliceerde Nieuwsbrief van de organisatie PICUM (vereniging van niet gouvernementele organisaties voor de behartiging van de belangen van ongedocumenteerde migranten op Europees niveau) begint telkens met de lugubere rubriek "Dood aan de grens". In deze rubriek worden berichten uit de Europese pers verzameld over migranten, die trachtten illegaal de oversteek naar Europa te maken, maar daar het leven bij lieten. Toen de Spaanse enclaves in Marokko, met name Ceuta, omgevormd werden tot nauwelijks te benaderen forten, zocht men andere wegen. Met name waren er honderdtallen migranten die trachtten vanaf de kust van Mauretanië of Marokko over te steken naar de Canarische Eilanden (deel van Spanje). Per dag komen daar 3 à 4 *cayucos*, houten sloepjes met twee motoren aan wal, volgepakt met documentloze migranten. Zo bereikten ongeveer 2.000 migranten alleen al in januari en februari van dit jaar het grondgebied van de EU. Maar velen (de schattingen van het Spaanse Rode Kruis lopen uiteen van 160 tot 1.000 over dezelfde tijdspanne) halen het niet en verdrinken onderweg. De oude routes over de Middellandse Zee, van Marokko naar Spanje en van Turkije naar Griekse eilanden worden ondertussen ook nog steeds druk gebruikt: uit Marokko komen migranten uit Afrika, via Turkije die uit Azië. Ook hier vallen elke maand opnieuw slachtoffers. Op de route via Turkije werden in januari o.m. gevallen gemeld van migranten die onderweg doodgevroren waren.

De EU heeft op het gebied van migratie geen directe bevoegdheden. Wel is het officiële streven om tot harmonisatie van de uiteenlopende asielprocedures in de lidstaten te komen. Maar dat heeft nog niet

tot werkelijke resultaten geleid. De verdragen van Schengen en Dublin functioneren nu over de gehele EU, maar zijn vooral gericht op effectieve grenscontrole en op het tegengaan van asielverzoeken van dezelfde personen in meerdere lidstaten. Wat ongedocumenteerde migranten betreft: op het niveau van de EU wordt deze problematiek “buiten de deur gehouden”, het probleem wordt grotendeels genegeerd. En ook de lidstaten weten niet wat met deze migranten aan te vangen. Het officiële beleid is de aanvragen van degenen die een asielverzoek indienen snel af te handelen en zoveel mogelijk migranten zo snel mogelijk terug te zenden naar hun land van oorsprong. Maar in de werkelijkheid duurt dat allemaal erg lang en in veel gevallen lukt het terugsturen niet. Men moet er immers eerst achter zien te komen waar mensen werkelijk vandaan komen en dan moet het land van oorsprong nog toestemming verlenen voor hun terugkeer. Zo ontstaat een leger van ongedocumenteerden, die binnen de EU min of meer vogelvrij zijn. Ze doen het vuile werk en zijn vooral te vinden in landen en sectoren van de economie, waar weinig effectieve controle is. Veel ongedocumenteerden trachten zo snel mogelijk door te reizen, waarbij Engeland voor velen het gedroomde paradijs is, wellicht ook omdat men hoopt vandaar door te kunnen naar de VS of Canada.

Andere routes, onder meer vanuit China, worden georganiseerd door mensensmokkelaars. Vrouwen en kinderen zijn hier de meest gewilde en meest kwetsbare groepen. De kwesties van de mensensmokkel en van ongedocumenteerde vreemdelingen zullen in de nabije toekomst op het gebied van migratie de voornaamste én de meest complexe problemen van de EU zijn.

2. Nederland

Ook in Nederland voelt de overheid zich – ondanks het stoere taalgebruik - machteloos ten opzichte van het migratieprobleem. Zelfs de meest overzichtelijke onderdelen daarvan (afgifte van visa en van gewone vergunningen tot verblijf en het onderdeel asielverlening) verzanden in een administratieve warboel. De betreffende overheidsdienst (IND) heeft onoverzienbare achterstanden, maakt veel fouten (een relatief groot aantal asielbeslissingen wordt bv. door de rechter ongedaan gemaakt) en wordt slecht aangestuurd. De politiek richt zich over 't algemeen niet op constructieve oplossingen, nationaal, Europees en mondiaal (die alleen op langere termijn werken), maar op datgene waarvan men onmiddellijk electoraal gewin verwacht. Het terugdringen van aantallen “nieuwkomers” van buiten de EU is daarom de hoogste prioriteit. Daar horen bij: het zonder enige voorziening op straat zetten van vreemdelingen, die uitgeprocedeerd zijn en die ofwel niet terug kunnen ofwel niet terug willen. Een extravagante verhoging van leges bij het aanvragen of verlengen van verblijfstitels. Het opsluiten van vreemdelingen (waaronder gezinnen met kinderen) die men wil uitzetten. Deze detentie kan maanden duren, waarbij de mogelijkheid van uitzetting uiteindelijk soms helemaal niet reëel aanwezig blijkt te zijn. Het verhogen van de eisen rond gezinsvorming, cq hereniging.

Het terugsturen naar gevaarlijke landen of regio's zonder enige vorm van controle op wat er na aankomst aldaar gebeurt (bv. in landen waar een dictatuur heerst of een algemene toestand van chaos en/of geweld).

Het negeren van informatie over landen van herkomst van organisaties als Amnesty International en Human Rights Watch. Het serieus nemen van informatie van regeringen, die men in ander verband als gevaarlijk en ondemocratisch beschouwt (bv. Iran over personen die van de Islam waren overgegaan naar het christendom en over het lot van homoseksuelen). De meeste van deze maatregelen worden gemotiveerd omdat ze afschrikkend zouden werken voor mogelijke nieuwkomers. Dezelfde reden werd in feite gegeven om een generaal pardon af te wijzen voor asielzoekers die hun verzoek hadden ingediend onder de oude Vreemdelingenwet en die al meer dan vijf jaar op een besluit van de overheid wachtten.

Enkele statistieken. In 2005 dienden ongeveer 10.000 vreemdelingen in Nederland een asielverzoek in. In vergelijking met andere Europese landen is dat, relatief genomen, weinig. De meesten van hen kwamen resp. uit Irak, Iran, Afghanistan en Soedan. In 6% van de gevallen ging het om alleenstaande minderjarige asielzoekers (AMA's). Van deze laatste groep kwam een groot deel uit China. Van de in 2004 *behandelde* verzoeken (gaat dus niet over in dat jaar ingediende verzoeken) werd aan 39% een vorm van legaal verblijf geboden. In datzelfde jaar verdwenen 10.662 uitgeprocedeerden met onbekende bestemming (MOB). Hoeveel daarvan kozen voor illegaal verblijf, hier of in een ander Europees land, is niet bekend.

Het strenge beleid treft vooral kinderen hard. Kinderen van asielzoekers, die hier al heel lang wachten, kinderen soms die hier geboren zijn en hier zo lang naar school zijn gegaan, dat Nederlands hun eerste “maatschappelijke taal” is geworden. De taal en de maatschappelijke omgangsvormen van hun land van herkomst zijn voor hen dikwijls vreemd, alles wat ze daarvan weten komt via hun ouders, die zelf dikwijls al hun kaarten op verder verblijf in Nederland gezet hadden. Het opsluiten van kinderen in afwachting van uitzetting, en dat in gevangenissen waar het regime geldt dat wordt toegepast op criminelen (bv. één uur per dag luchten, soms in kooien) is niet alleen moreel onaanvaardbaar, het is ook in strijd met het Verdrag over de Rechten van het Kind, dat Nederland ondertekend heeft. Het openbare duel dat de minister van Vreemdelingenzaken meende te moeten aangaan met een middelbare scholiere, die hier haar eindexamen voor de middelbare school wilde halen, is een pijnlijke en onnodige vertoning geweest. Tenslotte bleek onlangs dat de overheid uiterst traag gereageerd heeft op signalen van de hulpverlening over AMA's die op grote schaal door mensensmokkelaars uit een asielzoekerscentrum werden opgehaald. Wat deze smokkelaars vervolgens met die kinderen deden, is nog steeds niet opgehelderd.

Dat de landelijke overheid honderden asielzoekers, waaronder gezinnen met kinderen zonder middelen van bestaan op straat zet, heeft geleid tot een aantal conflicten tussen landelijke en plaatselijke overheden. Gemeentebesturen wilden niet dat deze mensen geheel berooid op straat zwierven en ondersteunden groepen van vrijwilligers die minimale opvang boden. Oorspronkelijk waren er onder deze mensen ook asielzoekers, die nog een procedure hadden lopen (als de IND op grond van nieuwe informatie het asielverzoek, na een eerste afwijzing weer in behandeling genomen had). Dat is onlangs ongedaan gemaakt. In principe zouden zij voortaan in een Asielzoekerscentrum (AZC) mogen blijven wonen.

Telkens opnieuw wordt gesteld dat uitgeprocedeerde asielzoekers en andere illegaal hier verblijvende personen naar hun land van oorsprong moeten terugkeren. Vanuit de hulpverlening wordt daar tegenin gebracht, dat de enige mogelijkheid is om je echt te verdiepen in de reden waarom mensen niet terug willen. Individu na individu, want die redenen lopen sterk uiteen. Sommigen zien geen enkele mogelijkheid tot een menswaardig bestaan in het land van herkomst, sommigen koesteren wel degelijk vrees voor vervolging, anderen durven niet berooid terug omdat hun familie in hun vertrek naar het rijke Westen heeft geïnvesteerd (bv. land of juwelen verkocht), weer anderen ontvluchten wraaknames van hun directe omgeving (erekwesties). Als de werkelijke obstakels boven tafel gebracht zijn, kan dat alsnog ertoe leiden dat er geen andere mogelijkheid dan teruggaan overblijft. Maar dan wel goed voorbereid en nadat reële obstakels voor een veilige en humanitair verantwoorde terugkeer uit de weg zijn geruimd.

We hebben hier te maken met één van de gevolgen van het gebrek aan economisch en politiek evenwicht in deze wereld. Juist vanuit een gelovig perspectief moeten we ons doorheen alle economische en politieke discussies heen het lot van kwetsbare, op drift geraakte mensen blijven aantrekken.

Frits Florin, adviseur van de Commissie PIN

Varia / korte berichten

Netwerk Religieuzen voor Vluchtelingen

Het Netwerk Religieuzen voor Vluchtelingen (NRV) is een groep religieuzen, die zich samen met leken al jarenlang inzet voor het welzijn van vluchtelingen in Nederland, die de overheid geen opvang meer wil geven in de reguliere asielzoekerscentra. Regelmatig organiseerde het Netwerk studiedagen voor belangstellenden, waarbij informatie werd verstrekt over recente ontwikkelingen in het Terugkeerbeleid van de regering. Zo was er ook verleden jaar een studiemiddag. Het blijft van belang om concrete verhalen te horen en vluchtelingen te zien als mensen van vlees-en-bloed. De laatste jaren is de wet- en regelgeving in ons land sterk veranderd ten nadele van vluchtelingen. Het beleid is verhard en ook de Nederlandse bevolking lijkt minder gemotiveerd om zich te bekommeren om het lot van vluchtelingen. Dat is een slechte zaak!

Vluchtelingen verdienen een menswaardig bestaan en derhalve eenieders' aandacht. Teneinde de positie van vluchtelingen opnieuw onder de aandacht te brengen, dan wel onder de aandacht te houden heeft het Netwerk een interessant aanbod voor u!

Wilt u voor uzelf en uw medereligieuzen een informatiebijeenkomst organiseren om in eigen kring goed geïnformeerd te zijn over vluchtelingen dan zijn de deskundige leden van het Netwerk Religieuzen voor Vluchtelingen graag bereid om bij u langs te komen en bijvoorbeeld een inleiding te verzorgen tijdens die bijeenkomst en u concreet kennis laten maken met de realiteit van een vluchteling door middel van een eigen verhaal.

Neemt u voor het maken van een afspraak contact op met de voorzitter van het NRV:
Zr M. Beneken Kolmer, Verhulstlaan 170, 5012 GE TILBURG.
T: 013 – 455 75 34 E: m.beneken@home.nl

KNR-prijs voor een lofwaardig maatschappelijk initiatief

Naar verwachting zal er volgend najaar voor het eerst vanuit de KNR een prijs kunnen worden uitgereikt aan een aanstekelijk en positief maatschappelijk initiatief. In de afgelopen maanden is er een 'kern-jury' aan het werk gegaan, bestaande uit zuster René Geurts scmm, mevrouw Gisela Hoeve en broeder Wim Swüste fic. Deze kern-jury wordt ambtelijk ondersteund door Ad Leys en Will van de Ven.

De kern-jury heeft zich gebogen over de criteria, waaraan prijswinnaars zouden dienen te voldoen. Het advies dat hierover is uitgebracht is onlangs bekrachtigd door het B/KNR. Deze criteria worden binnenkort op de website gepubliceerd en zijn voorts op te vragen bij het Bureau KNR.

Het is uitdrukkelijk de bedoeling dat de prijs de eerste keer wordt uitgereikt aan een initiatief op het terrein van **de 'zorg'** (in brede zin). Niet alleen omdat dit een zeer actueel thema is, maar ook om duidelijk te maken dat religieuzen zich hierover nog altijd grote zorgen maken. Als datum voor de eerste uitreiking wordt gedacht aan *op of omstreeks 8 oktober 2007*. Tot **1 maart 2007** kunnen kandidaten voorgedragen worden. De tijd tussen beide data heeft de 'kern-jury' nodig om voorgedragen projecten te beoordelen, onderzoek naar achtergronden te doen en een feestelijke uitreiking voor te bereiden. De prijs zal bestaan uit een kunstwerk, waarin 'barmhartigheid' en 'wederkerigheid' worden uitgebeeld en een geldbedrag van **€ 5000,-**. Uiteraard zal er ook langs andere wegen bekendheid worden gegeven aan dit initiatief.

Voordrachten, vragen of opmerkingen? Stuur ze naar: Jury RELIGIEUZEN-PRIJS, p/a Postbus 111, 5201 AC 's-HERTOGENBOSCH

Geheimen uit de kloostertuin in de praktijk

De projectgroep Kerk en Milieu gaf twee brochures uit over kerktuinen Van kerktuin tot Hof van Lof en Kerktuinen op de drempel naar de wijk. Deze brochures rond kerktuinen zijn te bestellen via de website www.kerktuinen.nl

In september verscheen een boek van Tini Brugge "Geheimen uit de kloostertuin" (Lannoo/Ten Have) met veel foto's en zestien uitgewerkte thematuinen waarin planten en geloof centraal staan. Dit boek kan als handboek dienen voor de aanleg van een kerktuin of een eigen inspirerende stiltetuin met bloemen en bomen vol betekenis. Ideeën om

met vruchten, kruiden en zaden iets te doen voor de kerkgemeenschap of thuis zijn te vinden in het boek *Hemelse Spijzen* (Tini Bruggge. Lannoo/Ten Have). Suggesties voor bloemschikken met bloemen uit de tuin op de adem van het kerkelijk jaar zijn te vinden op de website www.liturgischbloemschikken.nl. Ook daarover schreef zij een handboek: *Bloemen geven zin*.

Ab Harrewijn Prijs 2006

De Ab Harrewijn Prijs 2006 ging naar Riky Schut, drijvende kracht achter de Werkgroep Landbouw en Inkomen, een werkgroep die de voedselketen uitlegt binnen de wereldeconomie, voorstander is van voedselproductie door gezinsbedrijven en de boeren voor hun producten een goede prijs wil geven.

Meer informatie?: <http://www.landbouwenarmoede.nl>.

Vidimusdominum.org

Vidimusdominum.org is de gezamenlijke site van de internationale unies van vrouwelijke (UISG) en mannelijke (USG) hogere oversten en dus van belang om regelmatig te bekijken. Het laatste nieuws op deze site betreft een brief aan de H. Vader als adhesiebetuiging in het kader van de storm van kritiek na diens lezing in Regensburg.

Zie: <http://www.vidimusdominum.org>

De zachte krachten zullen zeker winnen Voordrachtskunst van De Letterling

Wie en wat?

Op 6 juli vierden de Broeders van St Joannes de Deo in het Theater aan de Parade het 150-jarig jubileum van de congregatie. Zij kozen bewust voor een bescheiden viering met een beperkt aantal gasten. Onder de genodigden waren voornamelijk mensen, met wie de broeders in de loop der jaren hebben samengewerkt. Het programma op 6 juli voorzag naast een Eucharistieviering en diverse toespraken in de mogelijkheid om kennis te maken met De Letterling. Thérèse Heyne en Adri Bosch vormen samen De Letterling. Dit is een 'bedrijf' dat door middel van taal en vertellingen mensen bij tal van gelegenheden inspireert.

Sinds enige tijd werken zij ook voor religieuze instituten die hun eigen geschiedenis nog eens onder ogen willen zien. Met vragen als: wat was de zin, wat stelt met zoveel verleden de toekomst nog voor, hoe geven wij de bezieling van toen gestalte vandaag de dag? En soms ook die klemmende vraag: hoe er mee om te gaan als jouw orde of congregatie in het westen van de wereld dreigt uit te sterven.

Geschikt voor een jubileum, een terugblik met alle leden of voor een herbronning met het oog op de toekomst. De Letterling vertelt namens u. Hieronder het voorbeeld van 6 juli.

Voorbeeld van een presentatie

Op 6 juli verzorgde De Letterling een voordracht onder de titel *De zachte krachten zullen zeker winnen*. Ter voorbereiding hadden Thérèse Heyne en Adri Bosch alle plekken bezocht waar de broeders hebben gewoond en gewerkt. In hun voordracht kwamen al deze locaties aan bod. Thérèse en Adri vertelden beknopt wat er zich op de diverse plekken had afgespeeld en wat ze er nu bij hun recente bezoek aantreffen. Zo wekten ze de geschiedenis van de

broeders tot leven en voegden er tegelijkertijd een nieuwe dimensie aan toe. In vogelvlucht passeerden zo de volgende tien plekken de revue:

- (1) De reis begon in Helvoirt waar ooit het noviciaat was van de broeders, nu spiritueel centrum van de Emmaus-beweging.
- (2) In 1875 betrokken de eerste Duitse broeders, die een stichting in Nederland begonnen, een huisje in Kaatsheuvel. Een jaar later bemanden de broeders het Joannes de Deo ziekenhuis aan de Papenhulst.
- (3) In Berg en Dal is nog steeds het Provinciaal en het centrum van de Broeders in Nederland
- (4) Kalorama in Beek-Ubbergen.
- (5) Het vroegere de Deo ziekenhuis aan de Mariaplaats in Utrecht
- (6) Sengerema Hospital in Tanzania
- (7) het grote de Deo ziekenhuis in Haarlem
- (8) Zorgcentrum De Akkers in Nuenen, waar de oudste broeders wonen.
- (9) Dernbach, waar Peter Lötschert en zijn metgezellen 150 jaar geleden werden ingekleed en
- (10) Montabaur, waar nog steeds het moederhuis van de hele broederschap is.

Elke etappe van de reis is een plek vol betekenis voor de broeders, die er hebben gewerkt en onbewust geschiedenis hebben geschreven. Na drie etappes brachten twee inspirerende musici, Natasja en Mario, het lied Jij was jong ten gehore. De tekst van een couplet hieruit luidt:

*Als in zeeën tijd van de geschiedenis
ook maar een mens goed door jou geholpen is,
heb jij, ook als was jij maar een broeder klein,
waar gemaakt Gods grote naam: Ik Zal Er Zijn.*

De pleisterplaatsen op de weg werden niet alleen afgewisseld met liederen en met een eigen variatie op het verhaal van de Barmhartige Samaritaan, maar ook met prachtige karakterisering van de verschillende typen van broeders. In die mini-verhaaltjes worden de motieven voor intrede belicht, krijgt de pijn van een stille ziekenbroeder een naam, wordt het moeilijke besluit om uit te treden invoelbaar vertolkt en kan de oudere broeder die zich afvraagt of zijn inspanningen wel zin hebben gehad zijn verdriet kwijt.

Die sobere verhalen hebben zoveel zeggingskracht dat je inderdaad tijdens de voordracht van Thérèse een broeder voor ogen krijgt. Bijvoorbeeld het beeld van een novice, wiens vader in de oorlog gewond was geraakt en die verpleegd werd in het Joannes de Deo Ziekenhuis in Den Bosch. De jongen had beloofd het klooster in te gaan als de vader beter werd. De vader werd beter en de jongen bidt om volharding. En evenzeer aangrijpend is het verhaal van de broeder die na een langdurige innerlijke worsteling besluit om uit te treden. In zijn brief aan het thuisfront schrijft hij: *Het moet voor jullie zeker een desillusie zijn, maar desondanks hoop ik dat de familieband bewaard moge blijven.* De reactie daarop per kerende post is hartverwarmend: *Zo'n belofte aan OLH verbreken daar gaat veel aan vooraf daar hebben wij medelijden mee, Die zestien jaar kloosterleven zal U toch geen schade aan doen, want na zestien jaar bidden en boete doen, dat zal onze Lieve Heer toch niet vergeten zijn, als u toch de uitverkorene niet was.*

Ook komt er een broeder aan het woord die anno 2006 zegt: *We zijn dankbaar voor wat we al die jaren hebben kunnen doen. Dat willen we vieren. Op onze eigen manier. Eenvoudig. Geen poespas, geen hotemetoten. En daarna moet de H. Geest zijn werk doen. Die waait waarheen hij wil.*

De voorstelling eindigde met de overhandiging van een steen, afkomstig uit Höhr. De steen heeft de vorm van een figuur die met een steen sjuwt. Bovenop de steen staat de tekst: *Caritas Christi urget nos* en achterop de figuur, een barmhartige broeder: *Met liefde die bergen verzet.*

Deze steen, **dit fundament**, zal niet vergaan:
de zachte krachten gaan niet met de tijd mee,
waaien niet met alle winden mee,
maar ze verduren de tijd en zullen zeker winnen in het eind,
zo zeker als jij er was,
zo zeker als jij er bent, hier en nu,
zo zeker als God er zal zijn.

Andere vormen

In gesprekken vooraf, vooral met oudere leden van de congregatie, ontdekte De Letterling opnieuw de kracht van de herinnering, die boeiende verhalen oplevert. In een andere vorm kan men ook kiezen voor vertelkringen waarin religieuzen onder begeleiding van de Letterling zelf hun eigen levensgeschiedenis verwoorden. In klein en informeel verband. Vertelkringen geven ruimte om een rode draad te weven in de individuele geschiedenis. Ook hier herinnering die werkt en weldadig is. Het gebeurt ook dat De Letterling wordt gevraagd voor congregatiedagen rondom een bepaald thema of een bewerking van een bijbelverhaal.

Achtergrond

Adri Bosch ging eind jaren tachtig als pastoraal werker aan de slag bij orthopedagogisch instituut De La Salle in Boxtel. Na de fusie van deze instelling met observatiecentrum en pedagogisch instituut De Hondsborg in Oisterwijk was hij consulent levensbeschouwing bij jeugdzorginstelling Saltho. Hij was vooral bezig met de levensverhalen van jongeren, maar na zijn pensionering in 2006 met de verhalen van nog veel meer mensen.

Thérèse Heyne is geschoold in maatschappelijk werk, theater, vertelkunst in veranderingsprocessen. Ze heeft gewerkt als hulpverlener, docent, regisseur, consulent, trainer en verteller. Op dit moment is zij o.a. betrokken bij mensen met een psychische handicap die verhalen maken en presenteren over de weg naar herstel.

Meer informatie? De Letterling, Henriëtte Ronnerstraat 17, 5038 KH Tilburg http://www.deletterling.nl , T: 013 - 467 23 24 F: 013 - 467 59 99 E: info@deletterling.nl

Projecten

Stichting Geestelijke Verzorging Rijnmond (SGVR)

Aangezien steeds meer zorg aan patiënten en ouderen verplaatst is vanuit instellingen (ziekenhuizen, verpleeghuizen en psychiatrische ziekenhuizen) naar de thuissituatie, missen velen die kampen met ziekte of gebreken geestelijke ondersteuning. Immers in de thuissituatie wordt wel praktische en medische hulp geboden (wasbeurten, tafeltje dek je, schoonmaken van de woning, aantrekken van steunkousen etc.), maar er wordt in de thuissituatie geen hulp geboden om mensen die kampen met levensvragen ("Wat heeft het leven nu nog voor zin?", "Waarom moet mij dit treffen?" te ondersteunen. Waar velen voorheen tijdens een langduriger verblijf in het ziekenhuis beroep konden doen op een geestelijk verzorger naar keuze, wordt men nu vaak na enkele dagen ontslagen uit het ziekenhuis en vindt de verwerking van hetgeen zich aan het lichaam heeft voltrokken (bv. een borstampuatie) plaats in de thuissituatie.

Aangezien nog maar 12 15% van de Rotterdamse bevolking een band heeft met een levensbeschouwelijk genootschap en zeer velen in Rotterdam alleenwonend zijn "mist" men een gesprekspartner om het verlies van de gezondheid en de daaraan gekoppelde zingevingvragen te bespreken. Ook hoogbejaarden, die vroeger al zouden zijn opgenomen in een verpleeghuis en daar een beroep zouden kunnen doen op de aanwezige geestelijke verzorging, worden nu gestimuleerd om thuis te blijven. Ze krijgen daar wel "hun natje en hun droogje", maar zelden neemt iemand de tijd om te vragen: "Mevrouw/meneer hoe gaat het nu met u?"

Om deze mensen te ondersteunen heeft de Stichting Geestelijke Verzorging Rijnmond (SGVR) het initiatief genomen om vrijwilligers te trainen. Het bieden van geestelijke verzorging is voorbehouden aan personen die hun werkzaamheden 'ambtshalve' uitoefenen. Het werken met vrijwilligers betekent dan ook dat er alleen al om die reden gezocht moet worden naar een andere benaming van de werkzaamheden. Een andere reden om naar een andere omschrijving te zoeken is gelegen in het feit dat 'geestelijke verzorging' voor teveel mensen een specifiek religieuze betekenis heeft. Als aanduiding voor de werkzaamheden van de vrijwilligers hebben we daarom gekozen voor 'meelevende ondersteuning.' Als zodanig is deze aanduiding meegenomen in de naam van het nieuwe project Meelevende Ondersteuning Ten behoeve van Thuiswonende Ouderen. In één woord: Motto.

Vrijwilligers van Motto bezoeken oudere wijkbewoners die om wat voor reden ook in een zeker isolement terecht zijn gekomen en graag iemand zouden willen ontmoeten met wie ze kunnen praten over zingeving en levensvragen. De vrijwilligers zijn vooraf getraind en worden voortdurend gecoacht door een geestelijk verzorger op wie ze - eventueel na een "moeilijk gesprek" - terug kunnen vallen.

Motto is een samenwerkingsverband van de Stichting Geestelijke Verzorging Rijnmond (SGVR) en de Stichting Ouderenwerk IJsselmonde (SOIJ) te Rotterdam.

Wilt u meer informatie neemt u dan contact op met het secretariaat van de Commissie PIN

Bijeenkomsten	vanaf pagina
----------------------	---------------------

Kleine congregaties

Tijdens de ontmoetingsbijeenkomst voor leden van kleine congregaties op 7 september verzorgde Pierre Humblet een inleiding over de door hem geïnventariseerde lekenbewegingen rond religieuze instituten. 's Middags vertelde zr Tarcies Wijngaard over de levensweg van Augustinus en diens voortdurende zoektocht naar God.

Het verslag van deze dag is gereed. De deelnemers aan de bijeenkomst krijgen het automatisch toegestuurd. Andere geïnteresseerden kunnen het opvragen bij het bureau KNR: 073 – 6921321.
--

Inmiddels zijn ook de data bekend van de bijeenkomsten in 2007: 15 mei en 4 september 2007 .
--

Zinwebbeurs 9 september

Op 9 september vond in het Bijbels Openluchtmuseum (Heilig Landstichting) een informatie- en activiteitenbeurs plaats rond het thema '*Bewegen en Spiritualiteit*'.

De Zinwebbeurs bood een informatiemarkt, tal van workshops vol beweging, lezingen, interviews, exposities, films en nog veel meer. Tevens was er speciale aandacht voor de soefimysticus Roemi, wiens 800ste geboortedag in 2007 door de UNESCO zal worden gevierd.

De Zinwebbeurs biedt een uitgebreid programma waaraan vele organisaties hun medewerking verlenen. Teneinde religieus leven zichtbaar te maken had ook de KNR een stand gehoord. Helaas viel het aantal bezoekers nogal tegen. Natuurlijk waren er die dag veel zusters, die in Den Bosch de Nationale Vredesdag voor religieuzen bijwoonden. Maar het was een raadsel waarom het grote publiek de weg naar Nijmegen niet heeft kunnen vinden. Was het weer te mooi om af te reizen naar de Zinwebbeurs of heeft de Open Monumentendag ons parten gespeeld? Ook was de informatie-markt niet goed gesitueerd; deze zal een volgende keer een beter toegankelijke en zichtbare plaats moeten krijgen. Hoewel we enigszins teleurgesteld waren over het geringe bezoekersaantal vonden wij het toch zinvol om mee te doen aan de Zinwebbeurs. De contacten die er waren waren goed en het gebeuren was leerzaam.

Wetenschappelijke instituten

Het Liturgisch Instituut te Tilburg

Binnen de instituten die deelnemen aan de Commissie Overleg Instituten, neemt het Liturgisch Instituut te Tilburg een apart plaats in. Het is niet opgericht vanuit een bepaalde spiritualiteit, maar als interuniversitair onderzoeksinstituut, gedragen door de drie katholieke universitaire instellingen voor theologie die Nederland op dit moment rijk is (de KTU te Utrecht, de Faculteit der Theologie van de Radboud Universiteit Nijmegen, en de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen van de Universiteit van Tilburg), in samenwerking met een aantal niet-universitaire participanten, namelijk enkele kloosters en religieuze ordes, de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging, en het Genootschap voor Liturgiestudie, en is gehuisvest aan de Universiteit van Tilburg.

Het Liturgisch Instituut is in december 1992, nu zo'n 14 jaar geleden, opgericht, met als doel het liturgiewetenschappelijk onderzoek in Nederland te coördineren en verder uit te bouwen. Wetenschappelijk directeur was de toenmalige hoogleraar Gerard Lukken; de coördinator was Charles Caspers. Een van de redenen om tot de oprichting van een dergelijk instituut te komen was het feit dat de liturgiewetenschap meer aandacht verdiende dan ze tot op dat moment kreeg. Ze heeft naast de grote theologische disciplines als dogmatiek, bijbelwetenschap en dergelijke nooit een duidelijke eigen plaats gehad, en kon dus als relatief kleine discipline gemakkelijk in de verdrukking komen. En dat terwijl de ontwikkelingen van de laatste decennia wel degelijk om een meer prominente plaats vragen, aangezien het vak zich ontwikkeld heeft tot een breed onderzoeksveld dat liturgie en ritueel in allerlei vormen behelst. Betrof het vroeger alleen de katholieke rituelen, tegenwoordig vallen alle rituelen, ook de buitenliturgische en buitenreligieuze, binnen dit vakgebied, dus ook fenomenen als bermmonumenten, stille tochten, en de vele moderne (soms buitenissige) uitvaartrituelen. Het liturgie-onderwijs is hierin meegegaan: van het 'regeltjes-leren' dat vroeger de gewoonte was, heeft het zich ontwikkeld tot een vak met meer diepgaande historische en methodische aspecten.

Het Liturgisch Instituut heeft de structuur van een interuniversitair onderzoeksinstituut, waarin met een aantal universitaire en niet-universitaire participanten wordt samengewerkt, die samen het draagvlak vormen, zowel inhoudelijk alsook financieel. In het bestuur hebben vertegenwoordigers van de universitaire deelnemers zitting. Daarnaast is er een

participantenraad, bestaande uit vertegenwoordigers van de niet-universitaire participanten, met name enkele kloosters en religieuze ordes: de norbertijnen van de Abdij van Berne, de norbertinessen van Sint-Catharinadal, de benedictinessen van de Onze Lieve Vrouwe Abdij, de sacramentijnen van klooster Brakkenstein, de trappisten van Koningshoeven, de trappistinnen van O.L. Vrouw van Koningsoord, en de redemptoristen; tenslotte is er de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging, die met het Liturgisch Instituut samenwerkt middels de buitengewone hoogleraarsstoel liturgische muziek die door deze vereniging in Tilburg gevestigd is.

De activiteiten van het Liturgisch Instituut omvatten onder meer het uitgeven van publicatierекsen en het organiseren van symposia. De doelgroep bestaat voornamelijk uit wetenschappers, maar een deel van de publicaties is doelbewust bestemd voor een breder publiek. Naast de internationale serie *Liturgia Condenda*, die gericht is op het internationale academische werkveld, is er de serie *Meander*, die bedoeld is voor Nederlandstalig niet-academisch publiek. De redactieraad van deze serie bestaat uit de niet-universitaire participanten van het Liturgisch Instituut (de bovengenoemde kloosters en de NSGV), zodat een contact met de doelgroep gegarandeerd is. Tevens geeft het Instituut het *Jaarboek voor Liturgie-onderzoek* uit, en er is een low budget serie: *Netherlands Studies in Ritual and Liturgy*, waarin bijvoorbeeld promovendi hun dissertatie kunnen publiceren.

Een andere lijn van het Instituut zijn de symposia, waarvan er jaarlijks enkele georganiseerd worden, en die elk een thema behandelen dat relevant is voor het vakgebied. Vaak worden deze dagen in samenwerking met de (universitaire) participanten gegeven, zoals het symposium *Rites de passage* in 2005, dat in Nijmegen plaatsvond, en *Bronnen van Liturgiehervorming*, dat in 2004 in Utrecht plaatsvond. Ook worden er geregeld symposia georganiseerd in samenwerking met de buitengewoon hoogleraar liturgische muziek.

Daarnaast is het Instituut verantwoordelijk voor de uitvoering van een Landelijk Onderzoekprogramma Liturgiewetenschap, waarin het onderzoek van alle academische instellingen van Nederland gebundeld is. Hieraan nemen alle Nederlandse onderzoekers binnen de liturgiewetenschap deel.

Incidenteel treedt het Liturgisch Instituut op als gastvrouw voor internationale wetenschappelijke congressen. Zo werd in 2003 te Veldhoven het congres *A Cloud of Witnesses* georganiseerd, en heel recent, in augustus 2006, heeft er een conferentie plaatsgevonden in samenwerking met de AKL (*Arbeitsgemeinschaft katholischer Liturgikdozentinnen und -dozenten im deutschen Sprachgebiet*) met als thema: *Die modernen Ritual Studies als Herausforderung für die Liturgiewissenschaft*. Doel van dit congres was om de moderne, sterk antropologisch georiënteerde *ritual studies*, die vooral in Amerika bloeien, te confronteren met de meer traditionele werkwijze in het Duitse gebied, en hierover een discussie uit te lokken. Aan dit congres namen bijna 80 mensen deel. De lezingen zullen gebundeld worden in een deel van de serie *Liturgia Condenda*.

Met al deze activiteiten hoopt het Liturgisch Instituut een bijdrage te leveren aan het onderzoeksveld. Tweemaal per jaar geeft het Liturgisch Instituut een nieuwsbrief uit om geïnteresseerden op de hoogte te houden van haar werkzaamheden.

Liturgisch Instituut. Coördinator: mw.dr. Ike de Loos. Bezoekadres: Gebouw Dante, kamer 132, Warandelaan 2, Tilburg. Postadres: Postbus 90153, 5000 LE Tilburg. Tel. (013) 466 2056, e-mail liturgischinstituut@uvt.nl. Internet: www.uvt.nl/li (alwaar onder andere de Nieuwsbrief gedownload

kan worden). Geïnteresseerden kunnen zich opgeven voor de Nieuwsbrief of het Landelijk Onderzoekprogramma opvragen bij de coördinator.

Boeken & brochures	vanaf pagina
-------------------------------	---------------------

Recent verschenen publicaties

KNR Commissies

In het vorige nummer van dit blad kwamen recente ontwikkelingen binnen de Commissie Onderlinge Solidariteit (KOS) aan de orde. Achteraf gezien vormde dat het startpunt van een nieuwe serie, waarin de verschillende KNR-commissies de revue zullen passeren. Het is de bedoeling dat de activiteiten van de diverse commissies meer bekendheid krijgen, zodat religieuzen met elkaar in contact kunnen treden wanneer zij raakvlakken met hun eigen bezigheden op het spoor komen.

Commissie Vrouwencontacten

De Commissie Vrouwencontacten vormt een 'cadeautje' of een 'erfenis', die de KNR per 1 januari 2004 in de schoot geworpen kreeg. Op die datum werd de SNVR opgeheven en werd de KNR de rechtsopvolger van de oorspronkelijke Werkgroep Vrouwencontacten, die binnen de SNVR actief was en de aandacht vestigde op de ongelijkwaardigheid van vrouwen en mannen in kerk en samenleving.

Doelstelling

De Commissie Vrouwencontacten wil binnen de kring van religieuzen voortdurend aandacht vragen voor de situatie van vrouwen in samenleving en kerk.

Speciale uitgangspunten zijn daarbij:

- Het bestaande verschil in uitgangspositie van vrouwen dat betrokken moet worden bij alle pogingen tot verandering
- De vermindering/opheffing van de machtsongelijkheid
- Het vergroten van het medebeslissingsrecht van vrouwen.

Het gaat hierbij zowel om de invloed op structuren als om de toegang tot financiële middelen.

De Commissie vindt het van belang om waar mogelijk krachten te bundelen en samen te werken met organisaties, die overeenkomstige doeleinden nastreven. Vandaar het belang van een extern netwerk, van waaruit bij elke vergadering actuele informatie wordt ingebracht.

Invalshoeken vanuit dit externe netwerk

De commissie vrouwencontacten neemt vanuit haar leden deel in de volgende organisaties.

- In de Unie NKV (Unie Nederlandse Katholieke Vrouwenbeweging) en haar commissies IC (Internationale Commissie) en COB (Commissie Overleg Bisschoppen)
- VKMO (Verband van Katholieke Maatschappelijke Organisaties)
- de leerstoel "Religie en Gender" aan de Radbouduniversiteit te Nijmegen
- de Arme Kant van Nederland/EVA
- Christenvrouwen-moslimvrouwen
- Werkplaats feminisme en levensbeschouwing

Activiteiten

Voorbeelden van recente activiteiten / studiebijeenkomsten.

In 2005 heeft één van de leden meegewerkt aan de organisatie van een studiemiddag met het thema: "Kracht en strategie van vrouwen (binnen de kerk)". Andere gespreksthema's waren in dat jaar onder andere pastorale aandacht voor andere samenlevingsvormen; de brief van de Congregatie voor de Geloofsleer over samenwerking tussen vrouw en man in kerk en samenleving; oprichting van de Alliantie van katholieke vrouwen in Europa.

In 2006 was / is aan de orde:

- De studiedagen die georganiseerd werden vanuit de Leerstoel Religie en Gender².
- De studiemiddag Beelden – storm (24 maart 2006), georganiseerd in samenwerking met de Internationale Commissie (IC) van de Unie. Onder het motto 'Dialogo is een eerste stap op weg naar vrede'. Centraal stond de vraag: hoe vast zitten de oude beelden die wij van anderen hebben? Dat heeft te maken met de wijze waarop wij kijken: kijken wij naar elkaar om waar te nemen, te ontdekken, óf om te zien wat wij al weten? Hoe ontwapenen, ontsluiten we de beelden die wij van elkaar vormen nog voordat wij in gesprek gaan?
- 10 mei 2006 Deze studiemiddag ligt in het verlengde van de studiemiddag van vorig jaar waarin "Kracht en strategie van vrouwen in de kerk" centraal stond. Dit jaar laten wij ons inspireren door Maria en Maria Magdalena. Een van de doelen van deze middag is te komen tot een aantal adviezen en suggesties die kunnen dienen voor een dialoogbijeenkomst met de Nederlandse bisschoppen die wij, in overleg met bisschop Muskens, willen organiseren in 2007.
- De oprichting van 'ANDANTE' – *Europese Alliantie van Katholieke Vrouwenorganisaties*. als formele bevestiging van het in juni 2005 door 17 vrouwenorganisaties van 12 Europese landen genomen besluit, te komen tot een gestructureerde vorm van samenwerking.
- De studiemiddag over vrouwen en armoede op 31 oktober 2006.

Vrouwen en armoede

Armoede is steeds meer een vrouwenzaak. Van de mensen die onder de armoedegrens leven is 70 procent vrouw. Dat komt omdat er veel werk door vrouwen verricht wordt waarvoor zij niet betaald krijgen. Vrouwen verrichten het merendeel van de huishoudelijke taken en zorgtaken. Verzorging van kinderen, ouders en zieke familieleden wordt meestal gratis door vrouwen gedaan. Bovendien vangen vrouwen in arme landen tekorten in het huishoudbudget vaak op door activiteiten buiten de geldeconomie: ruilhandel en kleine, zelfvoorzienende landbouw.

Wanneer vrouwen wel betaald werken, krijgen zij structureel minder betaald dan mannen die hetzelfde werk doen. Zelfs in Nederland krijgen vrouwen nog steeds gemiddeld 80% van het salaris dat mannen krijgen voor hetzelfde werk. Vrouwen hebben slechtere secundaire arbeidsvoorwaarden dan mannen. En vrouwen die onbetaald werken, bouwen al helemaal geen sociale rechten op. Ook werken vrouwen vaak in ondergewaardeerde sectoren, zoals in het onderwijs en in de gezondheidszorg.

Armoede onder vrouwen in Nederland komt het meest voor bij vrouwen ouder dan 40 jaar, en treft vooral gescheiden vrouwen, allochtone vrouwen, weduwen en 65+ vrouwen. De

² Deze leerstoel aan de Radbouduniversiteit te Nijmegen wordt bekleed door mw. dr. M.A.C. de Haardt. Het instellen en instandhouden van deze leerstoel is te danken aan de inzet van diverse zusters, instituten van actieve vrouwelijke religieuzen. Kijkt u in de agenda achterin dit blad voor de speciale open studiedagen.

oververtegenwoordiging van vrouwen met een minimuminkomen is mede veroorzaakt doordat het kostwinnersdenken in Nederland heel sterk is (geweest). Nog steeds werken veel vrouwen in Nederland in parttime banen die hen niet economisch zelfstandig maken. Dit wordt mede veroorzaakt door het tekort aan goede kinderopvang.

Het is voor vrouwen moeilijk om hun economische achterstand in te halen. Vrouwen hebben geen gelijke toegang tot middelen die geld genereren. Ze hebben in veel landen geen gelijke toegang tot opleidingen, geen rechten op eigen landbezit en soms geen individuele handelingsbevoegdheid. Als vrouwen een eigen bedrijf opzetten, ook in Nederland, doen ze dat kleinschaliger en met minder middelen dan mannen, omdat hun toegang tot geld en kennis en netwerken een stuk beperkter is.

Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, artikel 25:

"Eenieder heeft recht op een levensstandaard, die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder begrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorzieningen in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen, ontstaan tengevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil."

Visie voor de komende jaren

Het Mission Statement van de KNR spreekt over de opdracht tot profetische en creatieve trouw om te trachten handen en voeten te geven aan het Rijk Gods. De Commissie Vrouwen contacten wil zich van harte hiervoor blijven inzetten. Als KNR-commissie behartigt zij in gezamenlijke verantwoordelijkheid de belangen van vrouwen binnen vrouwennetwerken.

Religieus leven

vanaf

Salesianum

Een nieuwe lente – een nieuw geluid

In gesprek met Kees Jongeneelen osfs

Het Salesianum is zeer landelijk gelegen aan de weg van Schijndel naar Gemonde en biedt ruimte voor de ontvangst van gezelschappen tot 80 personen. Ook het provinciaal en de bibliotheek van de Oblaten zijn hier gevestigd. Er is een sfeervolle kapel en er is een aantal slaapkamers voor gasten. De fraaie serre is zeer licht en biedt een prachtig zicht op de tuin. In het vroege voorjaar – op 25 maart 2006 om precies te zijn – werd dit nieuwe Centrum voor Salesiaanse Spiritualiteit geopend. Een opmerkelijke stap, juist in deze tijd waarin afbouw een dominant thema lijkt te zijn in het leven van veel religieuzen. Getuigt zo'n initiatief van roekeloosheid of van een diep Godsvertrouwen? We spraken erover met de provinciaal van de Oblaten.

Kees Jongeneelen (Etten-Leur, 1946) groeide op in Sprundel in West-Brabant. Zijn ouders waren op latere leeftijd getrouwd en Kees bleef hun enigst kind. Kees Jongeneelen wilde priester worden en hij hoorde op school in Etten-Leur van een Broeder van Liefde over het bestaan van de Oblaten. In 1968 legde hij zijn eerste geloften af. Indachtig het motto van Franciscus van Sales - *Bloei waar je gepland bent* - bewaart Kees goede herinneringen aan alle

plekken waar hij geleefd heeft: Tilburg, Amsterdam, Beek en Donk, Hoofddorp en Eemnes. In 1996 werd hij gekozen en benoemd tot provinciaal overste, een functie die hij nu nog steeds uitoefent. Begin dit jaar nam hij afscheid van zijn parochie in Eemnes, waaraan hij negen jaar verbonden is geweest. Kees Jongeneelen osfs – én het provinciaal - verhuisden naar Schijndel. Deze stap was het resultaat van een jarenlang proces, waarin het provinciaal bestuur worstelde met de vraag: hoe kunnen wij voldoen aan onze oorspronkelijke opdracht om de spiritualiteit van Franciscus van Sales te verspreiden? In antwoord op deze leidvraag werden geleidelijk de contouren zichtbaar van een plek waar mensen samen zouden kunnen komen om inspiratie te kunnen ontvangen en door te geven. Het Salesianum is bedoeld als een thuis voor de eigen congregatie en voor de salesiaanse kringen en tevens als een plek voor mensen uit de omgeving, waar zij op verhaal kunnen komen. Op 7 mei, bij gelegenheid van Open Kloosterdag, hebben circa 200 mensen een kijkje kunnen nemen in het Salesianum. Nu het praktische werk goeddeels achter de rug is komt er ruimte om na te denken over de nadere invulling van een programma. In elk geval zullen dit najaar drie bijeenkomsten worden belegd, waarop drie facetten van de Salesiaanse spiritualiteit centraal staan. In Salesiaanse kringen leeft het verlangen om een à tweemaal per maand een viering te houden in het Salesianum. De hoop is dat die kringen het centrum mee zullen gaan dragen.

Wie is Franciscus van Sales?

Franciscus van Sales (1567 – 1623) is eigenlijk een vrij onbekende, weinig spectaculaire figuur. Eenvoud, bescheidenheid en onopvallendheid vormden de basis voor zijn manier van leven. Hij leefde 400 jaar geleden in Annecy (Haute Savoie) in een gemeenschap die verdeeld werd door geweld en politieke verwarring. De reformatie was in volle gang. Franciscus van Sales was bisschop, maar daarnaast was hij voor velen die in deze verwarde tijd leefden, een geestelijk leidsman. Door zijn brieven en geschriften wist hij velen te inspireren en was hij voor hen een betrouwbare gids in hun leven. *‘Om een goed christen te zijn’*, zo vond hij, *‘hoef je niet in een klooster te gaan, dat kun je ook op de plaats waar je woont, werkt en leeft’*. Voor die tijd een revolutionaire uitspraak, maar voor velen een bemoedigend woord. Franciscus van Sales stichtte samen met Jeanne de Chantal de orde van de zusters van de Visitatie, die al snel uitgroeide tot een bloeiende gemeenschap met talrijke vestigingen. Later is in zijn geest een grote Salesiaanse familie ontstaan van religieuzen, die leven vanuit zijn spiritualiteit.

Rond 1875 stichtte Abbé Louis Brisson in Troyes twee congregaties op instigatie van een Visitatiezuster. Aanvankelijk verliep de groei van de nieuwe stichting voortvarend. Binnen vijftien jaar waren er al ongeveer 80 Oblaten. De Nederlandse Provincie werd in 1927 vanuit de Duitse Provincie gesticht. In totaal zijn er in Nederland een kleine 200 personen ingeleid in het Salesiaanse leven. Vanaf het midden van de vorige eeuw stokte de groei en werden de opleidingshuizen verlaten. Veel Oblaten zochten hun heil in de pastoraal. De aanwas verminderde, maar het elan bleef. Ook al leefden de meeste Oblaten verspreid, er bleef een goed onderling contact. Langzaam groeide opnieuw de behoefte aan een zoektocht naar de waarde van de Salesiaanse Spiritualiteit. Dit resulteerde onder meer in het ontstaan van de zogenaamde Salesiaanse Kringen. Het 75-jarig bestaan van de Nederlandse provincie in 2003 vormde zodoende geen eindpunt, maar was eerder een begin van een herbronning in de geest van het grote voorbeeld Franciscus van Sales.

De actualiteit van Franciscus van Sales

Het is opvallend hoe eigentijds zijn geschriften nog zijn, inspirerend ook voor onze tijd. Hij had een diep respect voor de uniciteit van ieder mens: *‘wees wie je bent’* en *‘je hoeft je niet anders voor te doen dan je bent, want je bent een door God beminde’*. Franciscus van Sales

wordt wel aangeduid als 'God's humanist'. Met zijn overtuiging dat je ook buiten het klooster een goed christen kunt zijn gaf hij de aanzet voor een vorm van lekenspiritualiteit. Heel centraal staat bij Franciscus van Sales ook de liefde. De liefde voor God, voor de medemens en voor de realiteit. De aansporing om van God te houden en daaraan gelijk je naaste lief te hebben, bleef voor hem geen theoretische leerstelling. Vandaar dat het zo inspirerend is om kennis te nemen van wat er bekend is over de vriendschap tussen Jeanne de Chantal en Franciscus van Sales. Daaruit blijkt hoezeer zijn gedachten over de liefde werden gevoed vanuit zijn relatie met haar. In de woorden van Dirk Koster osfs: *François was niet verliefd geraakt op Jeanne. Hij had zich zonder voorbehoud toegewijd aan God. Hij was priester en bisschop geworden en leefde in een tijd waarin zo'n keuze onherroepelijk werd geacht en ondersteund door een breed gedragen respect. François was de ontvankelijkheid voor verliefdheid ontgroeid. Er gebeurde wel iets anders. Zijn liefde voor God kreeg door deze ontmoeting een nieuwe dimensie, die al bij hem sluimerde. Die liefde begon uit te stromen naar de mensen om zich heen en zich te vermengen met zijn liefde en vriendschap voor anderen.*

De liefde van Franciscus van Sales voor de werkelijkheid spreekt uit het volgende citaat *Mensen die ons de weg vragen naar de hemel, moeten we hetzelfde antwoord geven als aan iemand die vraagt hoe je in die of die plaats komt: blijf lopen, steeds maar rechthoek; dan kom je waar je wezen wilt. 'Blijven lopen' is onze raad aan wie graag het doel wil bereiken; en wel: 'rechthoek' op het pad van wat je te doen hebt - meer niet. Hou je bezig met wat je vandaag kunt doen - in plaats van altijd iets anders te willen. Dat is de kortste weg.* (Entretien IX)

Salesiaanse kringen

Circa 12 jaar geleden is de eerste (landelijke) kring gestart door Dirk Koster osfs. De tweede kring bestond uit ex-medebroeders en hun echtgenotes. Inmiddels zijn er circa vijftig personen, die in zes regionaal kringen georganiseerd zijn. De leeftijd van de deelnemers ligt globaal tussen de 40 en 70 jaar, maar de meesten zijn toch 50-plussers.

In het blad Salesiaans Contact staan regelmatig berichten vanuit de Salesiaanse familie. In het maartnummer van dit jaar bijvoorbeeld vertelt Ietje Knaapen van de Kring Beek en Donk hoe de gespreksavonden van die kring eruit zien:

Enkele vragen die ons intensief bezighielden tijdens de paar laatste bijeenkomsten waren bijvoorbeeld: Wat voor plaats/betekenis heeft God voor jou? Wat is jouw wapenspreuk, jouw persoonlijk richtsnoer in je leven? Hoe bouw je de nodige rust en bezinning in je leven? Waar liggen jouw gebedsmomenten en hoe bid je? Het 'officiële' deel van een bijeenkomst duurt ongeveer van 19.30 tot 22.00 uur en daarna sluiten we de avond nog even gezellig af met een glaasje wijn. Maar de tijd is altijd te kort! We zijn nooit uitgepraat. En dat voelt goed! Het is goed om opgenomen te worden in een groep waar je je thuisvoelt, om welkom te zijn bij mensen die jouw diepere taal spreken en verstaan. (-) Wat ons sterk bindt, en wat we ook onderling uitspreken, is het gevoel van 'gedragen worden'. Gedragen door mensen en door God.

Om die onderlinge verbondenheid uit te bouwen en de kennismaking met Franciscus van Sales te verdiepen worden de laatste jaren sinds 1996 Annecy-reizen georganiseerd. Het is een formule die aanslaat. In de laatste week van mei 2006 ging een gezelschap van 34 mensen onder leiding van een drietal Oblaten naar Annecy om een week lang in de voetsporen van François de Sales te gaan en de wortels van de Salesiaanse spiritualiteit te ontdekken. Franciscus van Sales is niet spectaculair aanwezig in Annecy. Men moet hem zelf zoeken. De

ervaring leert dat de deelnemers al lopend, luisterend en kijkend met elkaar zijn levensverhaal tot leven brengen. Dat is bijzonder inspirerend.

Kees Jongeneelen osfs: In die kleine groepen kan het zaad ontkiemen en tot wasdom komen. We zien dat het oude model van kerk-zijn niet meer werkt, onder andere doordat veel mensen in de anonimiteit van de grote stad leven. Juist de druk van het geïndividualiseerde moderne leven maakt dat mensen veel behoefte hebben aan vertrouwde relaties. In kleine groepen – the small christian communities - en via persoonlijke relaties kunnen geloof en inspiratie worden overgedragen. Dat is ons perspectief voor de vernieuwing van het geloofsleven. Franciscus van Sales heeft veel geschreven. In gesprekken fungeert vaak een van zijn teksten als uitgangspunt. Die teksten dienen wel verweven te raken met het eigen levensverhaal van de deelnemers. We zijn ervan overtuigd dat Franciscus van Sales iets kan betekenen voor hedendaagse zinzzoekers en we zijn blij met mensen om ons heen met wie we onze rijkdom kunnen delen.

Meer informatie?: Salesianum, Gemondseweg 41, 5481 XW SCHIJNDEL T: 073 – 549 56 71. E: osfs@hetnet.nl W: http://www.oblaten.osfs.nl

ONS HUIS

In gesprek met Riene en Claar

In het hartje van Culemborg staat een huis voor gastvrijheid, gebed en gesprek. Mensen die op verhaal willen komen en eens stil willen staan bij hun leven zijn welkom. Gasten komen vanuit verschillende achtergronden, uit heel Nederland en ze zijn jong of oud, man of vrouw. Mensen mogen zich thuis voelen in Ons Huis en ze mogen er zijn wie ze zijn. Aan de wieg van Ons Huis stond Zr Clary Braun, zuster van de Sociëteit van JMJ, die werd uitgenodigd om een teken te stellen dat God de moeite waard is. Een team van zes religieus bewogen vrouwen, waarvan er drie zuster van JMJ zijn, draagt dit project dat ook gefinancierd wordt door die Congregatie. Ze leven en werken vanuit de Ignatiaanse spiritualiteit.

Er zijn zes gastenkamers, waar mensen voor kortere tijd logeren, deel kunnen nemen aan de gebedstijden en met een vaste begeleidster in gesprek gaan. Het kleinschalige karakter komt de sfeer in huis ten goede. Wekelijks is er een gebedsavond en door het jaar heen zijn er diverse mogelijkheden voor bezinning en retraites.

Gezamenlijke gelovige bedding

Riene Lomme en Claar van de Lisdonk zijn twee van de dragende krachten binnen deze gemeenschap. Claar maakte kennis met Ons Huis via haar voormalige collega Riene toen zij sinds kort alleen leefde op een boerderij. Ze had in die periode weinig binding meer met de kerk. Aanvankelijk kwam zij als gaste. Zij werd vooral getroffen door de diepgang van de gesprekken met Clary en door de ervaring deel uit te maken van een groter geheel. Hierdoor groeide er een verlangen naar intensivering van het contact. De voorwaarden daartoe werden gaandeweg vervuld. In het voorjaar van 2005 kreeg zij een seniorenwoning toegewezen in Culemborg en toen een lid van de gemeenschap van Ons Huis ziek bleek werd Claar gevraagd om haar te vervangen. Nieuwe leden van de gemeenschap van Ons Huis vinden meestal hun weg op een dergelijke ‘natuurlijke’ manier. Riene woont al bijna negen jaar in Ons Huis. Haar zoektocht voerde haar langs een religieuze gemeenschap in Frankrijk. Hoewel ze zich sterk aangetrokken wist tot het religieuze leven was het moeilijk om dáár de definitieve stap te

zetten. Toen ze echter van zr Clary Braun de vraag voorgelegd kreeg om naar Ons Huis te komen wist ze: Ja, dít is mijn weg.

Er zijn verschillende – elkaar deels overlappende – kringen van mensen die betrokken zijn bij Ons Huis. De contactgroep is een betrokken groep mensen die meedenkt over beleid en toekomst en die tweemaal per jaar bijeen komt. Dan is er een inspiratiegroep, bestaande uit acht vrouwen, die met de vier vaste bewoonsters drie maal per jaar bij elkaar komen. Zij proberen ieder in eigen leven gestalte te geven aan gastvrijheid, gebed en gesprek. De bijeenkomsten worden om beurten voorbereid door twee vrouwen en er wordt ook beurtelings gekookt. De meest omvattende kring is die van de vrijwillig(st)ers, die vanuit hun verbondenheid en betrokkenheid bij Ons Huis op verschillende terreinen een bijdrage leveren.

Bij de vieringen en gesprekken in Ons Huis doen persoonlijke ervaringen ertoe. Het is voor veel mensen een openbaring wanneer ze hun ervaringen kunnen delen. Wezenlijk is het bestaan van een gezamenlijke gelovige bedding van waaruit je met elkaar spreekt. Religiositeit wordt gevoed vanuit ieders persoonlijke beleving. Nadat de zusters JMJ zich decennialang hebben ingezet voor noden als onderwijs, gezondheidszorg is Ons Huis te beschouwen als een antwoord op een nieuwe nood, de nood aan zingeving en spiritualiteit.

Leven vanuit een groter geheel

Omdat er elke twee weken een gastenloos weekeinde is vormen 12 dagen de maximum verblijfsduur in Ons Huis. Maar normaliter verblijven gasten er korter. Mensen ontwikkelen hun eigen bezoekritme en stemmen hun verblijf ook af op de mogelijkheden van Ons Huis. De dagorde blijkt ook voor gasten van belang te zijn. Sommigen bidden op hun eigen plek mee met Ons Huis. Mede sfeerbepalend bij een verblijf is de ervaring van de dagelijksheid van een huishouden dat gerund moet worden.

Er zijn jaarlijks 20 à 30 nieuwe personen die kennis maken met Ons Huis door er te logeren. Van de gasten wordt een bijdrage gevraagd. Sinds enkele jaren wordt de opbrengst van de giften in een fonds voor het voortbestaan van het huis gestort. Als de laatste zusters van JMJ Ons Huis verlaten, dan komt er een einde aan de verantwoordelijkheid van de Congregatie. De toekomst is wat dat betreft open en onzeker, maar Riene en Claar hebben het vertrouwen dat het initiatief door zal gaan: *Het is te zeer levenwekkend om dood te laten bloeden. Doordat onze gasten in een liefdevol klimaat kunnen zijn, komen ze in de Stilteruimte langzamerhand ook meer bij Hem die zegt: "Jij mag er zijn." En omgekeerd, omdat zij in de stilte meer zichzelf worden en er mogen zijn, openen zij zich meer voor ons en voor de gasten en ook in hun eigen woon- en leefsituatie.*

Afgezien van de vakantieperiodes is er elke donderdagavond een gebedsavond in de Ignatiaanse traditie. Dat houdt in dat mensen eerst de gelegenheid krijgen om stil te worden in zichzelf. Na lezing van Bijbel-fragmenten wordt aan de deelnemers gevraagd: Waar word jij speciaal door aangeraakt? En wat probeert God jou daar te zeggen? Daarna vindt er een uitwisseling plaats in de huiskamer onder het genot van een kop koffie. Claar: *dan is merkbaar hoe je wordt gedragen en meegenomen in zo'n groep en je voelt het belang van een gelovige bedding, die je deelt.*

Maar er zijn nog tal van andere mogelijkheden om kennis te maken met Ons Huis. Zo is er regelmatig voor belangstellenden een hele week een persoonlijk begeleide retraite ook in de naar Ignatiaanse traditie. En er is bijvoorbeeld eenmaal per jaar een weekend voor 45-minners, om die leeftijdsgroep de kans te geven om hun eigenheid te ontdekken en te

ontplooiën. Ook tijdens alle hoogtij- en feestdagen staat Ons Huis open voor bezoekers. Ga er eens een kijkje nemen. Het is de moeite waard!

Meer informatie?: Ons Huis, Grote Kerkstraat 1, 4101 CB Culemborg, T: 0345-512332
W: <http://www.onshuis.net> en E: onshuis@12move.nl

Open denkdag Salesianen van Don Bosco

Onlangs zijn de salesianen van Don Bosco van de Nederlandse delegatie (van de Vlaamse Provincie) bijeengevoerd om te bezien hoe ze in de nabije toekomst met het huidige aantal medebroeders een aantal leefbare gemeenschappen kunnen samenstellen.

Aan de hand van een PowerPoint-presentatie werd duidelijk, dat de 55 salesianen verspreid wonen op 22 plaatsen, vijftien van hen wonen in of nabij kloosterverzorgingshuizen (KVH's). Het beleid van de delegatieraad is: als de zorg moet blijven zoals die nu is, moeten de medebroeders meer geconcentreerd gaan wonen. De wat ouderen zouden zich kunnen aansluiten bij de groepjes die hier en daar reeds in een KVH wonen. De andere salesianen zouden dan drie gemeenschappen kunnen vormen, in het westen, het midden en het oosten van het land. Dit zou in 2008 gerealiseerd moeten zijn.

Concreet zou dit kunnen betekenen, dat er enkele woonplekken worden verlaten. Zo wordt er gedacht om de gemeenschappen te concentreren rond de Don Boscowerken in Rijswijk, Assel (Hoog Soeren) en Soest. Dat betekent ook dat een bepaalde activiteit in haar geheel verplaatst wordt naar een andere locatie. Uiteraard spelen hier ook de materieel-financiële aspecten een rol. Hoofdzaak blijft echter het welzijn van de medebroeders.

In het laatste provinciale kapittel (2004) van de toen nog zelfstandige Nederlandse Provincie werden er enkele besluiten genomen, waarvan bovengenoemde voorstellen de concretisering zijn. Het gaat hierbij om een sobere levensstijl, mede door het inkrimpen van de beschikbare financiën, maar de nadruk ligt vooral op de leefbaarheid in gemeenschappen van voldoende grootte. Daar zijn er garanties voor een goede verzorging en begeleiding, voldoende mogelijkheden van mobiliteit en ontspanning, gebeds- en bezinningsmomenten en zorg voor het algemeen welzijn van de individuele medebroeder.

De voorstellen van de delegatieraad vonden op de Denkdag algemene instemming. Wel werden bij bepaalde onderdelen van de voorstellen kantekeningen geplaatst, zoals bijvoorbeeld de zorg dat er met de bestaande gemeenschappen en afzonderlijke medebroeders goed overleg moet plaatsvinden. Men wilde ook graag dat er aan een spoedige uitwerking van de voorstellen gewerkt wordt, echter wel gefaseerd. Ook de mogelijkheid van samenvoeging van gemeenschappen zal nog nader bekeken moeten worden. Als een belangrijk aspect van alle veranderingen werd meermaals genoemd de eigen keuze en inbreng van de individuele medebroeders.

Dat deze Open Denkdag het verhoopte resultaat heeft bereikt moge blijken uit de suggestie om in de nabije toekomst vaker zo'n dag te organiseren. Men wil graag regelmatig op de hoogte gehouden worden van de voortgang van het proces. De provinciaal, Jos Claes, reageerde dat hij getroffen was door het feit dat mensen met zo'n hoge leeftijd een levende gemeenschap vormen, die zo op de toekomst gericht is.

Herman Lieberom SDB

De steppe zal bloeien

De NCRV heeft luisteraars van enkele radioprogramma's uitgenodigd aan te geven welk Nederlands religieus lied zij het mooiste vinden. In de top tien zijn drie liederen van Huub Oosterhuis terecht gekomen. Dat is niet verwonderlijk, want zijn liederen hebben zich vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw een vaste plaats verworven in de Nederlandstalige liturgie, en dat over de grenzen van de kerken heen.

De top tien wordt aangevoerd door een lied dat ook regelmatig in onze parochiekerk heeft geklonken: De steppe zal bloeien. Het is een keuze waar ik mij met volle overtuiging achter kan scharen. Ook ik vind het een prachtig, bemoedigend en bij vlagen ontroerend lied. Het herneemt verzen van de profeet Jesaja en van psalm 126. Vooral als afsluiting van een viering komt het goed tot zijn recht. Het is een lied dat opklinkt uit situaties van uittocht en ballingschap, uit de situatie van het gewone leven ook. En daarin laat het een geluid horen van hoop en van vertrouwen. De woestijn van de uittocht zal een tuin zijn waar het water stroomt, de ballingen zullen terugkeren met volle schoven op hun schouders, de dode zal leven. Het is een Paaslied, een lied van opstanding, een lied over het licht van de morgen, over leven voorbij de dood.

Maar als het aan sommige Nederlandse bisschoppen ligt, dan mogen we dit lied niet meer zingen, en overigens geen enkel lied van Oosterhuis meer. Het bisdom Roermond heeft in het jaar 2000 een liedbundel uitgegeven waaruit ieder lied van Oosterhuis is geweerd. Die liedbundel wordt inmiddels ook in andere bisdommen gebruikt in parochies waar een – doorgaans jonge – liturgische scherpstrijper pastoor is. Op de dag waarop de uitslag van de toptien van het religieuze lied bekend werd gemaakt, lekte via het dagblad *Trouw* een brief van de Roermondse bisschop Wiertz uit waarin hij uitlegt waarom er geen liederen van Oosterhuis gezongen mogen worden. Die reden is dat Oosterhuis volgens de bisschop 'de katholieke kerk heeft verlaten en uitdrukkelijk ook afstand heeft genomen van het katholieke geloof'. Een verbazingwekkende mededeling van de bisschop, want hij weet meer dan Huub Oosterhuis zelf. Die heeft nooit de katholieke kerk verlaten. Hij heeft wel kritiek op die kerk, maar dat heeft Onze Lieve Heer bij mijn weten niet verboden. Sterker nog: Oosterhuis is nog steeds priester. Hij mag door zijn huwelijk volgens het kerkelijk recht het ambt wel niet meer uitoefenen, maar ook de bisschop van Roermond zal toch wel weten dat iemand die eenmaal geldig priester gewijd is, het altijd blijft, tenzij hij door een uitdrukkelijk besluit in de lekenstand is teruggezet. En dat laatste is bij Oosterhuis nooit gebeurd. Maar wat nog verbazingwekkender is, is dat de vraag of bepaalde liederen gezongen mogen worden, afhankelijk is van de vraag of de maker tot de katholieke kerk behoort. Ach, bisschop, fijn dat we dit nu weten. Want dat betekent nooit meer Bach op onze katholieke kerkorgels, want Bach was protestant. En dat betekent nooit meer de Krönungsmesse of het Requiem van Mozart in onze katholieke kerken, want Mozart was vrijmetselaar. Wat zal het stil worden in onze kerken. Zo stil als op de steppe. Want daar begint de katholieke kerk in Nederland steeds meer op te lijken. Het is maar goed dat wij liederen blijven zingen die ons raken. Dan gaat de steppe misschien toch weer ooit bloeien.

Peter Nissen
[Column 22 Stephanus]

Agenda

Platform Toekomst Religieus Leven 11 oktober 2006
Kleurrijk Religieus Leven 12 oktober 2006
DB-vergadering 18 oktober 2006
Studiedag monialen 25 oktober 2006
Studiedag Buitenlandse Religieuzen 26 oktober 2006
Studiemiddag over armoede 31 oktober 2006

AV-vergadering 9 november 2006
DB-vergadering 6 december 2006
Algemene Vergadering Overleg Priesterreligieuzen 7 december 2006
Platform bijeenkomst 11 april 2007
Platform bijeenkomst 17 oktober 2007

Ecofeminisme en ecotheologie 17 oktober 2006
Opening Interreligieuze Werkplaats 27 oktober 2006
Katholieke Jongerendag in Nieuwegein 5 november 2006
Symposium aangeboden aan Piet Nelen C.Ss.R. ter gelegenheid van diens 50-jarig priesterjubileum 15 december 2006

- Het symposium is georganiseerd door de Nederlandse Missieraad en de Vereniging Redemptoristen & Scala. Vier sprekers uit de missionaire beweging, pater Piet Nelen zelf en Mgr. M. Muskens (voorzitter van de NMR) zullen het woord voeren. De bijdragen zullen ingaan op de betekenis en de werking van de bisschoppelijke missiebrieven van 1974 en 2006. De bijeenkomst vindt plaats in Roermond. Iedereen uit de wereld van religieuzen, die samenwerkt of heeft samengewerkt met Piet Nelen én iedereen uit de wereld van religieuzen die is geïnteresseerd in de ontwikkelingen in het missionaire denken en doen, is uitgenodigd. Meer informatie en aanmelding bij Eric Corsius, Redemptoristen Nederland, Postbus 1330, 4700 BH Roosendaal. E-mail: e.corsius@redemptoristen.nl. Zie ook: www.missieraad.nl.

Instituut voor Feminisme en Christendom – Faculteit der Religiewetenschappen Catharina Halkes / Unie NKV leerstoel

Open Studiedagen 2007

Maria in duizend beelden:
klanken en kleuren, context en cultuur.

Het instituut voor feminisme en christendom organiseert voor de achtste maal haar jaarlijkse drie studiedagen voor belangstellenden en studenten. Doel van de studiedagen is het in brede kring onder de aandacht brengen van ontwikkelingen, thema's en auteurs op het gebied van vrouwenstudies theologie en religiewetenschappen.

Locatie: Collegezalencomplex, zaal 2.

In de begintijd van de feministische theologie ging veel aandacht uit naar de figuur van Maria. Kritische theologes worstelden met de vele, tegenstrijdige beelden van de godsmoeder. Was zij vooral gehoorzame dienstmaagd, autonome vrouw, of moedergodin? De kritische waardering varieerde van verbolgen afwijzing tot creatieve omarming van de Maria-figuur. Na die begintijd nam de aandacht af. Het belangrijkste leek gezegd en uitgezocht te zijn. Maar in het praktische geloofsleven van miljoenen mensen verflauwde de Mariadevotie allerminst, of nam zelfs toe – ook in protestantse en islamitische contexten.

Wat blijft er boeien in de eeuwenoude en steeds weer nieuwe figuur van Maria? Haar macht, of haar lijden? Haar goddelijke, of haar menselijke kanten? Haar moeder-zijn, of haar autonomie?

Tijd voor nieuwe feministisch-theologische reflectie op Maria. Voor kritische herlezing, en nieuwe motieven. En vooral ook: voor het scala aan kleuren en klanken, waarmee zij in tal van contexten en culturen tot leven komt.

Studiedag 1: vrijdag 26 januari 2007

Maria in toon en woord

Maaïke de Haardt en Hedwig Meyer-Wilmes

Studiedag 2: vrijdag 30 maart 2007

Moeder van God, Moeder van mensen

Maaïke de Haardt en Grietje Dresen

Studiedag 3: vrijdag 25 mei 2007

Maria in context en cultuur

Maaïke de Haardt en Lieve Troch.

Inschrijving

Inschrijving is mogelijk voor een, twee of drie dagen. De kosten bedragen € 16,- per dag. Bij inschrijving op de hele cursus zijn de totale kosten € 39,-. Studenten gratis. Zijn de kosten voor u echt bezwaarlijk, gelieve contact op te nemen met G.Dresen.

Vooraanmelding dient te geschieden **vóór 8 januari 2007** via inzending van de aanmeldingskaart en door overmaking van het cursusgeld op:
gironummer 233 54 63 t.n.v. 'Kath. Universiteit Nijmegen, Fac. Godgeleerdheid' te Nijmegen, o.v.v.: projectnummer 21/123711.

Uw aanmelding is definitief wanneer het cursusgeld ontvangen is. Kort voor aanvang van de eerste studiedag ontvangt u een bevestigingsbrief met routebeschrijving.

Informatie

Mw. dr. Grietje Dresen g.dresen@theo.ru.nl

Radboud Universiteit Nijmegen, Faculteit der Religiewetenschappen, Postbus 9103, 6500 HD Nijmegen